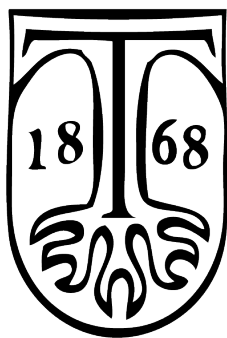

Muzeul Digital al Romanului Românesc

revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc

revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Acest roman a fost digitizat în cadrul proiectului Muzeul Digital al Romanului Românesc 1901-1932, inițiat de Revista Transilvania, organizat de Complexul Național Muzeal ASTRA și co-finanțat de Administrația Fondului Cultural Național.

Sugestie de citare a arhivei:

Baghiu, Ștefan, Vlad Pojoga, Cosmin Borza, Andreea Coroian Goldiș, Denisa Frățean, Daiana Gârdan, Alex Goldiș, Emanuel Modoc, Iunis Minculete, David Morariu, Ovio Olaru, Teodora Susarenco, Andrei Terian, Radu Vancu, Dragoș Varga. *Muzeul Digital al Romanului Românesc: 1901-1932*. Sibiu: Complexul Național Muzeal ASTRA, 2020.
<https://revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932>.

This novel was digitized for the project The Digital Museum of the Romanian Novel 1901-1932, initiated by Revista Transilvania, organized by ASTRA National Museum Complex and co-financed by The National Cultural Fund Administration.

Citation suggestion:

Baghiu, Ștefan, Vlad Pojoga, Cosmin Borza, Andreea Coroian Goldiș, Denisa Frățean, Daiana Gârdan, Alex Goldiș, Emanuel Modoc, Iunis Minculete, David Morariu, Ovio Olaru, Teodora Susarenco, Andrei Terian, Radu Vancu, Dragoș Varga. *The Digital Museum of the Romanian Novel: 1901-1932*. Sibiu: Complexul Național Muzeal ASTRA, 2020.
<https://revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932>.

PROIECT CO-FINANȚAT DE:

UNIVERSITATEA
LUCIAN BLAGA
— DIN SIBIU —

259846

NOVINA DONAI

O VIAȚĂ

R O M A N

EUGENIA N. PETREANU

1 9 3 2

- BUCUREȘTI -

Faint, illegible text or markings, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

NOVINA DONAI

O VIAȚĂ

R O M A N

8.2665

EUGENIA N. PETREANU

BIBL. UNIV. CLUJ

0263*-2. I. 1933

EXEMPLAR LEGAL

1 9 3 2

- BUCUREȘTI -

Muzeul Digital al Romanului Românesc

revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

259846

Muzeul Digital al Romanului Românesc

revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Domnului
VICTOR EFTIMIU

Muzeul Digital al Romanului Românesc

revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

CAP. I.

Sunase un orologiu din peretele de apus a unei mici încăperi cu o fereastră întoarsă în spre steaua polară și ușa spre acel răsărit de soare, exact în aparență, că ar domina un miez de soare, din apusul unei vieți tulburate de acele păgâne gândiri de a cuprinde întregul magnet al puterii supreme, ce domină universul Tatălui Creator. Se stinse orbele lumini ale sufletului, căutând în împărăția orientării divine, acel magnet tainic, prin care circuitul unei sârme electrice să unească într'o detunătură, fără-mând cer și pământ, pentru a predomina omenirea învinsă de patimi, în lupta oarbă a banului cuceritor de suflete, pentru un univers sortit unui ideal al crucificării.

În mica lumină de răsfrângere viorie a imaginii unui abajur de hârtie, începuse la o masă măcinată zi, noapte de cari, cu răbdarea unui omoritor preludiu de infern, doborârea rând pe rând a unei lumini mici, scăpărătoare, ce trecu cu o putere de fir concentrat, schimonosind o mică, plăpândă mână de copil.

O descoperire... I se comunica un remediu de cancer. Suna miezul nopții... pași de domestici locuitori ai curții, o făcură atenți. Mări lumina și măsurând pasul recunosc un prieten și o prietenă a camerei vecine, dar brusc un

ordin o împiedică vorbirii. I se bătu la ușa. Cu un scrâșnit de dinți deschise ușa, după ce dosi o încălciță, nedescifrabilă scriere în nenumărate calcule savante, de măsuri a razelor solare concentrate în mm.² de suprafețe reflexe, sub meridiane diferite. În scop de a se iniția în calcule străine ei, consultă într-un târziu, un matematician, dar în timpul a trei nopți, primi ordinul sever al distrugerii prin aruncare în flăcări.

Privi trist la albăstruia lămină, ce destrugea acele nefârșite calcule. Un cor de buciune dintre revărsări de ușoare fumuri pribege de nori, îi indica, că opera divină se făurea... fum... fum... cânt... pribegie... mântuire... cruce... osândă... infern... Infern!... cuvânt groaznic. ! Și, în cuget unind mâinele se întrebă fără cutremur, unde s'a purtat o cruce, unde a fost osânda, unde calea mântuirii pribegei văzduhului, cântul dragostei de fumuri, alungări de nori până la acel buciun al deșteptării sinodului de îngeri, pentru încoronarea luptei păgâne, dintre moarte și nemurire?

Se întreba dacă e hărăzit un infern, în ce stăpânire de satan căzuse ea și de ce acel buciun de melodii ingerești suna mântuirea de păcat străbun, a vrajelor timpurilor apuse.

Cu acel început de corn de lună, în păgân descânt în scâncet de copil, descântat de păgâne mâini de mane, cari închinau unui corn în slavă, un plâns obositor de copil, unde erau acele sălaşuri de oseminte în flăcări viorii de fosfor, unind fălci de fălci?

În vrăji indiene, în punnale scrâșnind dinții, fachire descântece din Zoroastru retrimise spre Buda înțelep-

ciune, purtau brahmanii mici scântei de coșnuri, în stele apuse, din Saidac, priviri cercând. Unde, indianul fachir de basme, scotea cele sânghiuri în pic descântat de satan omoritor de șoapte și adormitor opium în flacări roșietice, visau seraiuri de femei, în adormitor susur de narghilele păgâne?

Ce voise Novina? O coborîre în infern? ori o salvare a unei oboșite vieți, în dăruirea a tot ce ființa ei plătind nu mai putea duce un zbucium de melodii infernale din juru-i? Se închisese în camera ei.

Cu brațele atârinate în jos, o putere nevăzută o purta cu ochii închiși. În câmp deschis lăuntric întrebând, în cercuri îndreptate din cimitire vedenii, un apel al morților răspundea unui sobor de tribunal celest, osânda. — „Spre viață, spre pedepsă, spre glas de deșteptare”. — Spre scâncet de geamăt surd, mame de mult apuse, cerșeau mila Divinului, pentru păcatul săvârșit, vitregiei omenirii dăruită fiind. Dar acelaș sobor de mari lumini închidea în milă și deschidea o cale, când păcatului, când Slavei milă dăruind, când șoapta păgână de satan pustiu scotocea din nou, măruntae în fierbere, azvârlind flești de putregaiuri în jurul ei. Adormi... vis de copil ferice. În susur adormitor de cristalină apă, picura un creștet, în reflex de auroră. Revărsau zorile, pe frunte, nimb de auroră soare; pe inimă încetă de bătăi de zbucium, suflare se trezea și acelaș cor de îngeri, în cer osanale ingenunchiau Tăriii, ale lor cruci, la picioarele Tronului Impărătesc. În Slavă cununi, de cununi cerșeau Obârșiei Divine, un nume nou, trezirii din vis de noapte zbucium. În cristal de cupă aur se întindea de Dumnezeire, o spovedanie în șoapte și în

ropot de albi călări de cai, archangelii turnau în sfințite buze prin durere lacrimi, stropii iertării, din stropul de sânge a osândeii Cruci.

Se uita speriată în trezire, rotindu-și ochii spre cel miez de noapte al ferestrei întredeschisă de vântul slab al unii nopți din toamna anului..... Privi în juru-i. Două fetețe îmbrăcate în culorile cerului, îi prezentau o roșie de sânge rodie, în zâmbete de triumf al deșteptării, după o lungă sbuciumată noapte. Erau plăpânde mlădițe în ochi de ingeri și ale căror subțiri voci se deprinsese a-i zice mamă. Le uitase numele... se întreba în cel întuneric complet al minții, de ce în trezire, sau încă în acel vis nu se terminase. Mamă? Nu-și mai aducea aminte de ele. Era nebună... Le îndepărtă ușor dela căpătâiul ei și lacrimi de durere, grăbiră pașii micelor fetețe, spre ușă, cu acelaș fruct roș în mâinele lor. Se uitau lung la șirurile de hoabe ale fructului tăiat în două de allă mamă. Novina socotea în gând orele, sau zilele somnului ei. Un scâncet răgușit de foame nu-i ajuta la mica ei socoteală și ideia fixă că nu-și mai stăpânea mintea o azvârli din nou în somn. Era o zi de toamnă târzie, cu apus de soare Dumnezeuesc și reflex de raze obosi ochii plăpânzi pentru totdeauna. Se visa, sau se dormea un somn al veșniciei. Tămâi de fumuri plină casa și înconjur de cete ingeri șopteau cântări divine, din acea noapte a adormirii divine a plăpânzii minți dăruiță satanei și înălțată de ingeri.

CAP. II.

Pe vârful de munte pletos, de razele soarelui auriu străluceau în rouă curcubeie, ce orbeau niște ochi deschiși și ficși în eternă moarte a minții de adevăr negrăit, închis într'o taină duhovnicească șoptit aceluui sâmbure de miez, ce rămăsese deschis. Iăuntric pentru ea, în blestem de sus poruncă, că acolo sus în soare, un cer este deschis, dar jos un infern clocote și pe fire de sus în lanț de ferige se prinde zbor de îngeri, ce trebuie s'o coboare în prăpastia omenească, că acolo descins de veacuri păgâne clocote în catranuri, corpuri de corpuri supuse lui satan și sus în panaghii sunt îngeri, ce o cobor să vadă că vrăjmaș trupului plătit în bani satanei, e Domnul, ce'n îndurare pe ea a înălțat-o strajă sfântă omenerii de oameni mici, păvăză în scut de argint.

Se plec pletosii brazi și plâng miresme; spre văi din celine țepi mici îngălbenesc în toamnă și acopăr cadavre mii. În leagăn, unda izvorului de munte cântă tainic gropnițelor omenești și spală unda de calcar, albesc oase și plânge freamăt frunza. În tril de privighetoare adoarme arinul, blestemul de veacuri a banului din văi.

În pas domol legănat de cântec de prundiș coborător, se cobora în neștire după raza soarelui din văi. Tiptil arici,

din frunze foșneau în țărâit asurzitor de greeri și n fluturi de genă lacrimi cădeau pici de rouă sfântă din stropi cu-
leși sfințirii, pentru pas de viață, spre care Novina tainei
de veci sortită era.

În vale pe izvor, în bălac cununi de spic de grâu comori,
în unde, pânze albeau fetele din văi. Năframe în țesuri
de fluturi aurii, sburau năframe, în zvrălit șăgalnic, îm-
proșcând feriga uscării celor țeși. În trituri de gureș ciripit
de șăgalnice vorbe, se 'nuâlbeau trâmbe de in, cules de
albastră floare, sub roua de sus în binecuvântări, sortit
fir de viață, de nuntă și de giulgiu, pluteau pe ape, trâmbe
de albit ales.

Se luase cărduri de copii nevolnici, în joc de prundiș și
sburăceau cercuri de unde și apa lină își murmură cântecul
în cercuri line. De văzduh cuprinsă firea, raza soarlui divin
purta pașii Novinei, spre cel codru din poale de râu.
Ajunse în marginea unei cătune, cu mici sălașe de țigani
în marginea ei. Se opri și privi fumegânde ceaune de
mămăligi și foamea stăpâna lutului păgân, îi grăbea pasul
fricii de adevăr, tot mai departe de acele sălașuri, unde
cositorul topit era prezicătorul unui destin. Un lătrat de
dulău leneș, o îndreptă la o mică casă pitită sub trei plopi
falnici, cu fâșiit adormitor de pace. Se opri și bătu la
mica poartă ascunsă sub gard de cătină, ale cărei boabe
negre arătau cuibul vrăbiilor prielnice deșteptărilor de zori.
O bătrână se grăbi să-i deschidă poarta și fără a o întreba
nimic, o binecuvântă în semnul crucii. Intră în casă. O
mică măsuță joasă, cu trei picioare, în mijloc de casă. Pe
ea, pe un ștergar alb de in, un bulgăre fumegând, de mă-
măligă aur, alături de o strachină de urzici cu mușdei de

usturoi. Bătrâna îi dădu un mic scăunel de scândură de brad alb și o imbie la masă. Era o zi de vineri. Se întreba Novina, de trăia bătrâna singură și ochii în lacrimi ridicați spre icoana Sf. Vineri, cerșeau îndurare. Trăia aveau, hasmul în care o dezmerdase o tânără mamă, în copilăria ei. Era în casa oare, a Sf. Vineri? Se așeză tăcută și mănca lacom, din bucatele oferite fără târg, ei, crescută din belșugul princiar de altădată. O! era de mult de atunci! Era orfană acum. Trăia din mici bagadele împletite la oarbe luminiți a acelei camere cu fereastra din miezul nopții. Acum sortită vieții, părăsise orașul și din vârf din cel munte, de unde îngerii o coborâse, ajunsese în casa unei văduve. După ce mănca, plecându-și umilită capul, întrebă de plată.

— „Domnul a dăruit, dar spune-mi fată sau nevastă, de unde ești și unde te duci?”

Plecă în jos capul.

— „Sunt orfană și merg unde, Domnul conduce pasul meu”.

— „Ei bine, unde noptezi astă seară?”

O ușoară ridicare de umeri fu răspunsul nenorocitei fete.

„Al n'ai sălaș! ei bine, copila mea, Domnul din Slavă a binecuvântat plânsul tău și ușa mea. Sunt singură pe lume, azvârlită soartei, de un război năprasnic de popoare și acolo sub o cruce, departe pe un pisc de munte, o albă cruce de mesteacăn a fiului meu, binecuvintează bătrânețea mea. Orfano! dăruit-am Domnului, pruncul meu și Domnul îmi dăruie prunca unei mame de sus. Aci îți este casa. În cenușa caldă a vetrei se coace azima vieții tale și vinul bărdacii din ast-loamnă va fi comunicătura în-

gerilor dată ție, căci prin ingeri conduce Domnul Slavei, orfanii lumii pribege de jos". O închină la icoana Sf. Vineri și'n cel nimb de raze argintii al părului ei, aur depuse salbă de bani mărunți, încoronând cu mândră salbă, o logodnă a casei bătrânești cu acel plăpând, pribeag vlăstar, pe care i-l dăruia un Cer, într'un plin miez de zi. Inge-nunche viitoarea mica regină a sprijinului bătrânesc și lacrimi, sfântă rouă stropi mâna cea bătrână, care primea odor gătit în aur, a unei mame ce privea poate, stropind o altă mână a Incoronatei Sf. Maici de Sus.

O luă frumusețea de mână și o plimbă în grădina plină de roși flori de dalii și albe ghirlande de floarea rândunicii așternea divin covor, sub pasul binecuvântării divine.

CAP. III.

Se trecuse cărbunii din vatră și tălăngi în munți coborau vitele bogatelor pășune, pe drunurile colbăite de alb praf de calcar.

În buciume de doine, cosașii fânului târziu; din otavă, rândunele în năframe albe fluturau văzduhul cu ciripiri de pribegie. Se înșiruiă în lanțuri, cocorii ospățului văratie și lung șir de găște mânau iazul văii, spre adăpost de toamnă. Cu mâna strășină, Novina scruta apusul și'n argint de pudră albă, departe în zare urmărea păsările, din dorul țării mănăat. În gând pribeag spre Nil, izvor din basme și acolo miezul zilei cu lungi gândiri de stepe, un gând pribeag de ani suna un corn de vise: de o muzică de noapte, de plâns de beduin, de nor de pulbere aur, de nisip corvadă, ce îngenunche pustiul, caravana nopții, morții dăruind, păstor de pustiuri, ce leagănă corăbii, Atlanticeii de veacuri, vieți dăruind și spaima beduină, că'n cel fund de stepă, o mare, surpării își cere și astăzi, corăbii de vieți în al ei nisip. Și gândul cărții sacre, ce îngenunche mintea, leagănă din codri cei de brazi, poezii și duce dorul, fata, a vieții singurateci și toarce'n prag, bătrâna, un scul de borangic și'nvârte o vârtelniță, zorește gândul, zestrea și toarce funigeie, văzduhul toamnei, tort și pleacă gând bătrâna, la craiul din poveste și fata cea pribeagă se scaldă în lacul Cid!

...Se lasă crepusculul, cuprinde noaptea firea și maica din prag amute vârtelnița și scurmă cea cenușă și fumegă o azimă. Se umple casa toată în umbră, toarce firul de vise început, se lasă pe ștergarul de in, azimă caldă și ingenunche fata, plămada cea de veci și muți ochi rostește spre candelă se'nchină și șoptește morții din cărțile sfințite; se'nchină și bătrâna și vraja serii toată, o falnică bătae de oștean pribeag ridică. În picioare înmărmură bătrâna, că scutul dus din casă, răsare iar în prag... și muții ochi se'ntreabă, de unde e fantoma și'nchină ușa, mama, iar fata plângând, repede iar zăvorul și toarce firul vieții și plâpând ostașul privește înspre gard... Se întreabă nemurirea în cetele de ingeri: de ce în crepuscul învie în fantome, de sus de pe cruce, de ce se'nnalță brațe? De ce ostașul țării, în noapte apare în ușă? De ce e groaza morții, când cu toții mor! De ce îmbracă zale, credințele apuse și unde adevărul sloboade adevăr? E tristă cea vedenie din mijlocul bătăturii și împăienjeniți sunt ochii de adevăr grai. Se'ntreabă moartea sorții, de-i moarte sau viață? De reînvie morții, fantomele de port, de spaimă oseminte tresar în vatra caldă și se întreb de noapte, de veghe de sunt candelă, ce ingeri îi cohoară, căci Domn Stăpân de Sus își poartă a Lui Cruce să apere pe toți.

Se așeză blânda mamă la cină. Rupse azima bucăți și înfășură o bucată caldă, în năframa mică de borangic, așeză un păhărel de vin roșu ca sângele, o mică lumânare, trase zăvorul și-i spuse Novinei:

— „N'ai nici o teamă, mă duc la vecinul de alături, să-i impart din masă. Tu așteaptă aici, că nu e nimic pe lume, fără voia Tatălui de sus”.

Se slobozi bătrâna, făcând cruce și bătu la poarta vecină. În fața ei, ostașul! Se închină din nou.

— „Dece ți-e frică mamă? Dece plânge o fată? Dece inconjuri casa, cu azima cea caldă? Morții nu învie, dar pribegii vin. Dece te închini în ușă și privești oseminte? Sunt cruci de adăpost, dar mortul tău nu învie, el e fiul tău și nu-i venit din morții! Sunt luni ce'ngroapă morții și frica înspăimântă, când de peste oceane se'ntorc în dor oștenii. Se plămădesc basme și hora dănuțește și osemintele de veci le turbură cu toții, dar prăpăd e din Domnul și Slava e cu El! De ce privești măicuță un vis ce duce moarte și te întreabă maică, de-s mort ori fiu în viață, căci pasul nu adormit-a și oceanul legănat-a din zori și până astăzi, oșteanul tău, dat morții în poveste. Pe pisc de munte, cruce ridică azi oștenii, dar în zbor din Slavă conduc ei pașii vii. Pipăe-mi tu, trupul și vezi de este rană și inima de bate, te 'ntreabă de sunt mort? Fugit am fost de moarte și cruce port pe spate că, fugar de întoarce osemintele de veci, ei duc dor mângăere și întreabă care-i crucea ostașului fugar!”

Imbucă ostașul, pâinea cea caldă din năframă și bău din vinul sacru din cel adăpost de viață, se întoarce, plăpânzi pași conduc spre poarta casei și tresărea clanța sub mâna cea osoasă și searbăzii ochi îi pironcește fata din nou în spre icoană și răsună casa în bocete de morți. Se îndreaptă luminișă spre casa din cătină și plimbă plopul umbră și acoperă pustiul; din candela de veghe, porunci se desface și ușa conduce un pas de jandarm. Se prind cătușe și urmă cel ostaș!... Pe cale de ordin e prins un dezertor. Se lasă o candelă sfintită și mica lumânare îi mângăe pe

toți. Se brăzdează fruntea falnicei fecioare și'n șoptire întreabă cel caer de alb tort, dece își pleacă fruntea fără mângăere, căci Domnul Slavei conduce un pas de dezertor și toarce vremea firul și se dă uitării, căci crucea e din Domnul și o poartă toți și masa e sfințită și înlunde o Novină, din azima cea caldă, pregătită dânsii, hrănește cea bătrână în scâncet de plâns sec. Se risipesc pe ceruri stelute de stelute și tremur plopii, frunza în plânsset divin și adapă o Novină, cu stelele pribege, din vinul cel de viață îi dă bătrânii zor și toarce luna, noapte șe masa întinsă veghe, adoarme ursitorii din cerescul har, căci colo lângă masa sfințită pentru fată, răsare în suflet de auroră nădejde pentru toți. Ingenunche tremur de bătrâne oase și depune frunții de dalbe aurori, urări de noapte lină. Se cântă dintre stele, sub veghe de candeli adoarme firea toată, iar păgâne lacrimi din cele cătușe, osana spre ceruri, cere adăpost. Se'ntorc pași grei în ropot și duc ostașul țării. E legea liberării, subscrisă de un rege și acolo este doară o lege pentru toți.

E vis se'ntreb cu toții, ori iar se'ntoarce noaptea? In aer bate palma, risipind o umbră! Impăenjeniți sunt ochii, măicuței din prag.

— „A fost o noapte lungă și vise port cu toți... te întreabă tu Novino, eu dorm, sau visăm toți?”

— E cântec de cocoși și zorile răsare; din umbra nopții mamă, se trezesc și plopii și muge vițeluşii, te trezește mamă, e fiul tău din morți! Și aici e lucru mamă, s'a împletit grădina, în floarea rândunicii aşteaptă glia sortii și răsare iar leguma, o hrană pentru toți; aşteaptă primăvara, căci zorile se arată și pașii Novinei va bate alte porți...

CAP. IV.

So trec anii, pe locul casei cu trei plopi, se înalță spre soare, o' mică biserică cu trei turnuri aurite și alături, un puț de apă rece adapă porumbei. Din cete de cătine, mii vrăbii ciripesc. E zi de Paște. În praznic pomenire un nume de Novină și lacrimi varsă un blând popor de oaste, din cel război apus. Se'nreb în murmur toți, unde e pribeaga din noaptea minunii, ce însemnă locul bisericii din sat? Și murmur și șoapte că, a fost un înger, la maica cea bătrână și Sfânta din icoană, salbă i-a dăruit, dar plecând Novina, salba fost în dar logodnei, a logodit o casă, în dor spre Domnul Sfânt. Și plec murmur de șoapte și se închin ei, salbei și murmur de șoapte snovesc povești de morți. La strună cântă liș, un Călin pribeagul, ce duce dorul morții închis în a lui piept. Se închină către îngeri și caldă-i e suflarea, dar fata cea din noapte o cată în alte zări. Sunt plete de argint în șuvițe; corbul impletește în zare, scânteieri de argint și socoate anii, ce se aștern în doruri și în pomelnic poartă un nume ce nu-i mort. Pe lespede, bătrâna îngenunche zare, gândește la fugara din calea cea de vis, se sbate, se întreabă de unde a fost sorții să piardă ea, o fată, găsind pe al ei, copil. Și pasca priveghează și minuni întreabă și leagă ea, în

patru o pască pentru toți și sus spre munte cată spre cruce de mesteacăn, din ce noian de lacrimi a întins edera, ram? Și dorul Novinei cuprinde firea toată și gândul hă-mesește o foame pentru toți. Bălae plete, bătrâna visează și corbul din noaptea minunii din povești, își face Sf. cruce și'n pas domol primește din cetele de rânduri, copii, la împărțit. Sunt Paștele, se împarte, Novinei, dar împarte, căci nu știe de-i inger, sau viață pe pământ. În leac sbor porumbii își falfăie în zare, săgeți de aripioare, se înalță înspre zări și'n tril de ciocărlie se spintecă văzduhul și chiue tot satul, la scrânciobul din colț. Acasă, lângă vatra cea nouă din grădină se pizmuesc motanul și dulăul cel bătrân. Din mielul cel de Paște, privește în osul lat, din sălaș țiganka, descântă vreji de drag și plină-i veselie din casa țărănească. De lângă bisericuță, perechi se desfac și doinesc în doine și înalță osanale, lui Christos se închină sătenii din cătun.

Se lasă inserarea, se întorc porumbii și cumpene de fântâni scârțâe prelung. Gătește Călin, noaptea, preveghea începe și jalea huciumă un suflet dintr'un cer divin. E noapte farmec plin și pieptul se sbuciumă că, colo lângă scrânciob s'a simțit străin și maica e bătrână și'n vreji vrăjește bobii și nora așteaptă în casă și plânset lin de prunc... iar el văpae aprinsă, dintr'o zare îngână un nume străin de acel sat. E poate o vestală, e poate dor de zare, e poate coborîre dintre alte lumi. Și oceanul de văpae se sbate, se frământă și'n miez de creer zace un sâmbure de dor și cată din oglindă, o veche zicătoare să arate chip de dragă, din înviere suflet, se sbuciumă o noapte păgână, din sălaș. Sunt ani și vatra caldă a legănat odată un dor de

pribejie, de ducă și de flori și corb păgân așteaptă prezicerea de șoapte, că o bălae, noapte deschide cort păgân. Se invârte bobii în mâna cea bătrână și cată să ghicească, de unde se așterne așternut de noră, din zări de zori, ori poate din asfințit de lună să fie o poveste cu leagăn de flori.

— Se deschide ușa. În prag o copilă se'nclină spre bătrână și poartă'n mână flori.

— „M'a trimes tăicuțul, să veniți la masă că, ne-au sosit oaspeți orășeni și întrecă o fetiță de un nume de măicuță bătrână din sat. Se uită corbul din Călin față și zâmbesc ochii pribeגי de vis.

— „Din oraș sunt oaspeți și vor dela voi pască și voi vreți oaspeți în cel cerdac nou? Ei bine, gătește maică, din ouăle scrise și vezi de cel ou ce eu l-am încondeiat; sunt semne pe el și-l du fetiței oaspe, o fi poate minune, dintr'un ou scris”.

Gătește cea bătrână, Maria îi este nume și pleacă și Călin legănat de vis.

În cerdac sunt lavițe și velinți înflorite, de stele e plin cerul și nucul în plin, umbre azvârle pe pământ. Bondițe înflorite, năframe de mătase, catrințe înflorite, în fluturi lucesc mii și arde felinarul din cârligul grinzii și voia sâr-bătoarii cuprinde pe toți. Se plimb cele bărdace și oaspeții se'nchină și acelaș cuvânt trece dela om, la om. Cuvântul Învierii șoptesc rumene buze și pacea din ceruri se așterne pe pământ. În capăt de masă, pereche de oaspeți cutreeră de ani Paști blagosloviți. Acolo de lângă mamă, o tânără fetișcană, ce poartă în cunună bălae plete torti, își

spune cu îngăimeală un nume de măicuță că, a visat ea, noapte în Vinerea de Paște, un vis.

De atunci părinții tot umblă prin sate și are Ietișcana vreo 15 ani, dar din pruncie a iubit o maică și era copila de 18 ani. E mult de când pierdută-i măicuța din pruncie și o cată zor copila că, o visează mult. De nume nu-i aminte, căci îi spunea mamă, dar o știa bolnavă și tatăl n'o prea știe, deși era vecină, dar de închisă în casă, nu o cunoșteau prea mulți. Se mirau sătenii și-i spunea bătrâna „visat-ai o Novină? sau o Marie poate? Străine nume, dar de loc în minte. „Dar parcă altfel”, zicea fetița din colț... este poate mică dar țintește ochii. „Nona... poate dar Novina, nu”. Se uitau bătrânii și minune-i fata ce nu visează ,dar îngână nume și bătrâni povești se înșir într'una, dar Nona, ori Novina nu-i aminte la toți. Privește fix el, corbul și leagă el un nume, ce-i scris în seara Vinerii de Sf. Pogrobenie, un nume purtat de unde, nu-l știe nici el. Dar Vina era scris. O vină pentru ce? De ce el îngăimă un nume dintre morți?

Se lungeste noapte, în cântec de cocoși; se trezesc cei oaspeți, că e de casă rost și-și urează noaptea și oaspeții plecării, primesc din ouă roșii, în dar din cel ospăț. În-tinde oul sacru scris în Sf. Noapte și cată la copila cu bălae torți. I-l dă în dar căci și el, Călin pribeagul visat-a într'o noapte, în bordei sălaş, o fată bălae, ce-i ducea o veste... o veste dintre morți.

CAP. V.

— „Ei, mamă, dece Călin își zice pribeagul, el n'are un nume destul de frumos?”

— „Ba, îi zice satul că, el și-a spus întâi, dar uite fată, că nu-i din tată bun și oamenii din sat l-au numit Soare și el cu părul corb își zice doar pribeagul”.

— „Dece nu-i din tată bun și cine îi este tată că, copilul tot își are a lui tată?”

— „A fost oștean de oaste, pe vreme roboteam în curte de boer și-i spuneam lui Soare, că-i a lui copilul, iar el gelos de moarte îi spunea că-i corb și de era a lui, bălai trebuie să fie că, așa era bătrânul și m'o spus la toți, că-i din pribegi copilul și poate-i din boer că, prea se uită țanțoș și nu-i din rumâni și uite Sf. Cruce, că nu sunt cu păcat, dar l-a urit de mic și corbul i-a dat nume”.

— „Dar satul îl numește Călin a lui Soare!”

— „De! să-i spui și tu, odată că, ăsta-i numele lui. Mai vezi măicuță fată, dece plânge bălaia că, vițelul doară nu-i departe de coșar?”

— „Își plânde dor de iarbă și toamna, cel trifoi e plin de apă tot”.

— „Mai vezi și de tărățe și de cel cuptor că, e stăpână foamea. Miercuri până'n zori e de cules porumbul. Tu

știi fetică dragă, ce dor de muncă am!... De ani țarina dată, aștepta orășeanca să vie la culos de vie și de porumb"!...

— „Știu eu, maică!... că drag îmi este câmpul și oamenii din sat și drag îmi e și corbul așa cum nu-i bălai"!...

— „Del este o vorbă că, pământul negru dă spic auriu și o fi și Soare vrednic, că-i știutor de bucve... și bucve pe ales, dar ce să-i faci sorții... beteag de a rămas, vrăjmaș îi fu războiul. Cu gloate de rând s'a dus pustiu departe.. și își încarcă trupul, cu claca cea de fân, căci nu gândeam vreodată, că fiu de logofăt, să nu-l văd eu, cu carte câștigând sudoare! Dar ce să-i faci azi sorții, că-i pământ destul și unde-i glie, slobod își poartă omul gând”.

— „S'a dus de cu zoril O fi departe cenacul din cele mănăstiri? Nu știu ce tot are de nu sloboade gând! E vr'un păcat de seamă și vrea duhovnic mare... sau poate că tot cată cărți în mănăstiri, că mult gândesc adesea, dece se sbate noapte și ce adăpost poartă, de stă cu ceasuri mut... și uite, câte odată stau toantă lângă el și mă întreb de moarte, de unde răsării să-i întorc eu soare, când nici lună nu-s!... Și el desmiardă plete și-mi spune că-s copilă și pot să-i fiu și fiică, dar cu doru-i dus! Unde gândește oare? că toate sunt în rost și maica de-l îndreaptă de unde-i adăpost, el mut stă și gândește și taica îl întreabă de nu-l supăr eu... el râde voinicește și stă cu pieptul gol și doar îi arată o inimă din piept, dar bate prea încet pentru o mică șoaptă, căci are un păcat! Un copil, în lume, de nu-și găsește pace, e că acolo în inimă o rană încă zace!

Mata poți ști măicuță, ce rană are el? De mult e dus în

lume... n'o fi avut copii?... că a fost război și... știu eu, de ce e răzvrătire de a fost fugar? De blestem îl știi de n'o fi fost...!"

— „Știu... eu... ce-i în gându-i... dar uite, sună poartă, dulău dă de veste, e oaspete nou.”

— „Un preot maică, ori călugăr poate!”

— „Mergi deschide poarta, că-i ostenit drumul și pas bătrân, el poartă... și fuga la cuptor, repede snop de pae și dă copilă „zor!”

— Se lasă lătrat leneș și intră o sfințire și pleacă smerit fata, îmbrășoșând durere și pas domol ridică în slavă Sf. cruce și se pleacă binecuvântare pe casa de adăpost.

— „De unde este copila, că portul nu-i de-aceia?” întreabă cel preot în șure plebe tot.

— „E din oraș, părinte și-mi este noră. Sortit a fost de un Paște... știu eu... poate de un vis! că uite părinte sunt trei luni, de când o avem noră în casă și mult mai e copilă... și minte de bătrână și știe rostul tot! A fost poate lege să încuscrim orașul, dar portul și-l tot poartă că, de e cu rost și cel fecior poartă tot dela oraș. ...Știu eu, părinte, de ce a fost în rost să sfințim biserică și noi ca tot omul, innălțat-am casă, din nou în grădină, dar norocul poate nici acum nu-i plin! Purtăm poate păcate și nu răsplătite, căci nu știe omul, de unde e păcat, căci în cer, cântaru-i și vremea prididește și cel cântar apasă că, nu știi cum e vremea și ce păcat mai naște, de încarcă un cântar!”

— „E Domnul Sus, bătrâno, și mila Lui e mare și în cântar El pune doar păcatul mic. Pe cel mare, Domnul rotunjește și ni-l lasă în Cupă de Trup din Hristos și ni-l

... iartă Domnul, că e taină mare și osânda Cruce a purtat-o Domnul, pentru mântuire.

E frumoasă casa și sfântă e ograda, dar gospodarul de-î clifor, unde este dus?"

— „E plecat din zori și n'a rămas în drum, dar știu eu, părinte, pe unde-i al său drum? Că uite, plânge noia și mă întrebă într'una de ce Călin, pe drumuri zboară singur corb. Il știi poate de nume, de ești de pe aici că, îi zice Soare, iar alții Pribeagul și alții Corbul îi zice, iar alții doar Călin. E copil din tată și blestem nu port, dar al meu Soare îl blestema în viață că, pribeag să ajungă că nu-i e lui copil și știu eu, părinte, de-i blestem de tată că, dehea se întoarse de peste ocean și ține drumu'ntr'una și jele mi-e de față și de-o întrebă sărmana, îi drag al ei, corb".

— O! sunt dureri pe lume și Cartea Sfântă învață că dobândești raiul, purtând osândă trup și rabdă bunul doară, o viață de osândă... cel rău blestemă firea și uită de un Cer!

CAP. VI.

Se repede dulăul, schelălăce bucurie și din cuptor de pite miros de alivenci și împiedică pasul răs de bucurie și fata cea bălae plânge la piept de corb. Desface bălae plete răzlețe de pe frunte și pecelluește ochii în sărut de corb. De mână el o poartă, descopere cuptorul și mâini tremură dragul ospățului din drum. Rotesc în geam lacrimi, zâmbește o rasă și arată bătrânii perechea dela vatră că, uită tinerețea, de necazul casei și Domnul slobozește pe casă, adăpost. Se îndreaptă corbul stranei și glasul potolește și întreabă ochiul negru, de unde oaspe este?

— „Nu știu, e un preot”, glăsue lăstunul și lacrimi șterge în rouă de pe ochi.

Intră cel Soare în casă și blând se închină crucii, că-i față de biserică și poartă din Domn, har. Pe laviță se așează și maica ce cinstește, îi întinde și lui cupa să bea și el pahar.

Se întinde pe ștergare, alivenci la masă și cel pui cu smântână îi imbie pe toți. Și toarce blând copila și dănțuie ca, pasul și ochi tineri întreabă în bătrânii ochi, de e la masă rostul și la puț repede din bărdacă vinul cel roșu, de e rece, e bun pentru ospăț. Se lasă blândă șoaptă și darul iscodește din ochi, mărturisire, dar corbul rămâne

mut. Se prelungește masa, în blânde șoapte sfatul și dangătul de clopot vestește o vecernie.

Se închin oaspeții casei și pas domol pornește să sfințească o casă în rugi de vecernie.

Se leagă șoaptă aspră colo în pridvor, că-i bătrânul preot, ce poartă iar din Cer și iscodește corbul și-l ingenunche pridvorul — „că taina de e mare, e Cruce în Altar și de ești tu, ctitor, nu păși tu, pragul că, în jele lacrimi porți suflete în casă și taina de e mare, pe Crucea Răstignirii, Domnul, ce privește păcatele de jos. De ai făcut biserici și iadul nu-i departe că, lacrimi de copilă, în sărut de ștergi, e taina vieții tale ce omoară suflet și taina mântuirii e colo într'o cupă, lăsată pentru toți. Nu păstra mormântul, căci crucea e din Domnul și soarbe din harul uitării, dă bucurii la toți. Din argint de-i Cupa, de Domnul e lăsată și sunt bătrân și taine le port colo la sân și sunt păcate multe, de Domnul sunt iertate și eu port doară haina, dar harul este sus”.

Ingenunche corbul și dezleagă taină, că'n sălaş vrăjmaș, în lupti, el a intrat. Pe pae, țiganca i-a adus din lume, fată și era bălae și el setos, voinic și mûri fetița poate de spaimă, că — „păcatul Doamne n'a fost făptuil, dar am lovit țiganca, cu patul pustii grele și jos scăldată în sânge, ochii i-a închis, iar eu, în noaptea neagră am străbătut văzduhul și pași pribegi mă duse ca un blestem de sus și răzbit-am lume și în toiu era războiul și unde e des codrul, mi-era adăpost; nu aveam nici urmă și'n urma-mi trei păcate și de atunci cu pasul, părăsii războiul, părăsii și țara și iată-s zece ani! Și slobod nu mi-e gândul că, întors în casă, o fată pribegă fugi din al meu prag...

acum o copilă mă leagănă în șoapte și când se lasă noaptea îi văd eu... în sălaș, pe toți cum holbează ochii și privesc la fată și trumur al meu păcat! De țin pribeag eu, drumul, e să'nconvoi un spate și să apun o groapă sub cruce dintr'un brad. Să se macine de ploae și bradul și a mea cruce, să nu cunoască lumea, de-o groapă de păgân. Imi port taina cu mine și de port eu, zile, gândesc la o maică... și de i-am dat noră, să aibă mângâiere, că va fi poate vrednic odată din cruce, un nepot...

Se lasă amurg divin și ingenunche altarul și tremură în svâcniri de plâns, ce-a înăbușit taina, o inimă din piept stă străpunsă suliți și zvâcnește pieptul și plâng odăjdii sfinte și tremură o candelă din Altar divin. Se lasă raze soare și luminează minte și ingenunche un preot lângă cel pocăit și răsună dulce din guri osanale și tremură și strana și ingerii din cer.

Sub Patrahir, genunchii amorteșc pe lespezi și toarce vremea uitarea din cel prohod de lacrimi și privesc uimire, din icoane, Sfinții și lângă cel toiag, un tânăr e în lacrimi și argint din sfeșnic își picură din ceară, un scâncet este plânsul dintr'un piept bătrân. Innalță'n lacrimi, cântul, de ingeri plin ecoul și cap plecat în lespezi sărută în mătăanii, iertarea dăruită a celor zece ani.

Se răsuțește cheie și ușa de stejar immormântează vecinicieii, o lungă spovedanie și fâlfăe deasupra, de sus în steag, iertarea și glas de heruvimi e plin un întreg văzduh. Sunt slabi pașii iertării, prunc născut spre viață pășește din pridvor, se'ntreabă de e om!

E plin plămân de viață și râde plete negre și cobor în grădină sub umbra de nuc. Răsare luceafăr și mâine

e Liturghie și veste în cătun că, doi preoți sunt pe slujba cea de mâine. Gătesc fetele bete, năframe se indoaie, pregătiri de mâine că, slujba este mare, e ziua Sf. Cruci și un preot bătrân împarte mâine flori. Se revarsă noapte și dorm pribege oase, ce de astă seară închină post sfințit, că-i dezlegat bisericii să împărtășească un om ce-a fost bolnav. Păcatul de săvârșește, el știe că e bătrân că, în ceas de luptă, a fost împărtășit ostașii, fără post.

Se lasă'n târg șoptire că-i preotul din Dealul mănăstirei și este duhovnic la mănăstirea „Izvorul Tămăduirii”. Se poate că-i venit poate din întâmplare, dar nimeni nu bănuie că-i sosit pe acolo poate trimis deadreptul, nu bănuie nici unul că-și face drum la munte că, are stână de oi și ginere pe munte că, nu e din nevoi.

Se lasă în cătun, șoapte de șoapte și unul povestește că aude fâșiit de plopi și că din plopul porții se lasă noaptea, îngeri și povești se'nșiră în seara Sfintei Cruci. E din bătrâni, poveste că logofătul Soare ar fi venit în sat cu plopul subțioară și i-a așezat în curte și-a spus oamenilor în sat, că de era bogat ar fi făcut biserică de pomenire, că-i departe lunca din satul vecin și acolo e clopot dar nu pentru ei. Și curge în poveste că, din Soare fost-a o fată pribeagă, ce era din alte lumi, dar nu știe nici el, a cui era fata, dar satul vorbește și vrute și nevrute, căci așa e omul, când adună satul de femei. De Călin îl știe că-i din boer furat, dar boerul alungat-a pe logofăt, în urmă după ce copilul l-a fost botezat tot boerul și i-a dat ocină de o sută pogoane, dar de botez și Soare i-a dat nume și nu de Călin, dar maică-sa nu-i zice decât Călin că, i-a fost oprit de moarte să-i spue Soare

și logofeteasa n'a rămas la curte, dar a făcut ocina de lângă cătun și-a dat sălaș de veci și la țigani în sat. Așa a fost porunca dela logofăt, ce a fost găsit noapte mort sub un brad. Și-a făcut el, seama sau mâncat-a poate ceva din pădure, sau mușcat de șarpe, nimeni nu știe! Sus pe pisc o cruce i-a ridicat Maria și de atunci o cruce în ederă îmbrăcată e alături de crucea celui logofăt.

Intr'o noapte văzut-au ciobanii dela stână, o fată bălae plângând lângă cruce și Domnul Slavei știe ce-o fi adevărat... dar se trece noaptea și răsare zori. De mândre crăite și flori de busuioc e plină o Cruce, în mijloc de biserică și tămăie smirna, biserica din plop și dulce cântă strana și închină la icoane dar Maicei Sfinte, flori de busuioc și îngenunche sălașul de țigani, pridvorul și plânge Sanda la Icoana Maicii Sfinte împodobită toată în lungă năframă de borangic. Și slobod poartă pasul bătrânul preot, cădelnițează de jur norodul tot și așteaptă Liturghia, în tremur de picioare, Soare al Mariei tremură tot. Se scurg broboane de broboane din plete, pe haine și fruntea și-o șterge și galben de ceară privește îngenuncherea de lângă Sf. Picioară și se întreabă în gându-i, când e al său sorț. Se închide slujba în binecuvântare și mirul începe de un preot tânăr. Din Altar, povara tainei din vecernie dă Comunicătura în gura cea arsă. De nădejdea tainei e cuprins norodul, se întreabă de Soare de e bolnav rău. Il văd cu toți că-i tremură trupul și pe Maria o văd în genunchi și se'ntreb creștinii de-i dăruit sorții, să adoarmă în neamuri de aprigă moarte că, de ani îl știe un sătuț întreg. Și li-e drag cel Soare și se

închin creștinii și plâpândul Soare se'nchină la toți. În pridvor țigani se uită cu uimire și'n disc azvârl dar pentru bătrânul preot, că-i Sfânta zi a Crucii și-i început de toamnă și în Cruce, ei așteaptă din miezul iernii spor.

Se înșirue norodul, se șoptește nume că'n Sfânta împărășanie n'a rostit Călin, ci a rostit Soare și asta este nume și nu e corb și nu e pribeag.

Se lasă prânzul mare și'n casa cu busuioace, Maria se prinde în șagă de cânt. E atâta veselie în suflet de mamă că, ar da chiot să răsune cer! Și veseli sunt cuscrii veniți la cules de vie și îl văd pe Soare și pare că nu-i el. E soare minune și-i rād și ochii și prinde șegalnic în glume de vorbe că, a fost bolnav dar l-a vindecat bătrânul, colo în Vecernie sfântă pentru toți... i-a cetit din cărți și i-a dat sfatul să se împărășească că, Domnul e mare și boala din blestem, din spaimă, în minune o știe tot creștinul că, leacul e din cer.

Și, codana cea micuță ce poartă plete negre scânteie doar ochii la bălăea soră și privește strac de țăranți, prin casă și zâmbește a drag la cufărul bătrân! Ar cersi o iie, în mare veselie, dar nu știe ce are cea maică Marie, că-i prinsă în curte lângă cel cuptor.

CAP. VII.

În stoguri porumbul se așează leasă și veselia nopții înșiruc în lună, o clacă din poveste, de curăță pânuse și prind flăcării bete și trag în lanț de horă, buciume și doine, răsună o vale și din înțatase uscată foșnesc cimilituri și se repede focuri pe dealuri și pe vale și ciocote ceauno de boabe de porumb. Se plimbă mustul dulce și dă în vorbă claca și plânge bucurie din ochii bătrâni că, fusese dar din ceruri, în claca străbună, să înlanțue o iarnă în belșug divin. Se sparge cea clacă, în cânt de cântători și răsună satul de cântec de cocoși. Se lasă revărsare și muge vițelușii și văcarul poartă cireada cea din văi.

Scârțae cumpene și cumpănesc noroade, belșugul cel de struguri mustesc doine în lin și veselă e toamna; în funigeie drumuri pregătesc pământul, pentru alb lințol. În vatra cea de vreascuri pălpăe în lumină, pregătirea toamnei cu a ei corvezi și fierbe în văi mașiuunul și dă din el miroase și se azvârî în saci nucii, se numără în găleți, prisosul din povidlă se cântăresc în zare și despart avutul cuprins dintr'un an.

Pe prispa de snoave se'ngrămădesc copiii și număr în zare șiruri de cocori, se lasă înșerarea și gurguit de pasări adoarme lina casă cu cel tainic pridvor. În casa

bătrână își deapănă din gânduri și se prodidește în gândul păgân că, era o vreme, când depăna sculuri și în gândul ei deapănă al Novinei pas! Era... un pas de toamnă se împlinește anul și pasul fecioarei n'a mai călcat prag. Ridică spre piscuri împăenjeniți ochii, se întreabă de o fată din pisc adăpost. E mult de atunci, când colo sus pe piscuri a fost o credință și era boer. În blestem îi spuse: sus, colo pe munte vei pune pe Soare, lângă cea cruce, acolo e locul că, a robit fecioară și nu era de el!

...A cui fuse fecioara... din ce zări e dusă, nu i-a spus boerul, nici pas... nici suspin, dar și Soare, cu o zi înainte i-a spus: „lângă cruce să pui crucea mea”.

Și deapănă gândul, misterul nu cuprinde o cruce fecioară și un logofăt și ea nu știe taina, dar satul vorbește că, în casa din dealuri a fost un blestem. Străin de neam gospodarul nu-l știa mai nimeni... era pădurar. Și acum se întreabă ce legat de soartă o fi fost vreodată între... pădurar... boer... și acea fată, pribeagă de-i zice, ce cată Novina pe piscul din deal? Și numără sculuri se întreabă de fată... dece fuse corbul ei pribeag și acum este fatal... și una pribeagă și unui, rostul dat... E fata lui Soare? Corbului e soră? Dar dece Novina o cheamă pe fată și dece blestem pe corbul băiatul că, nu e a lui? Dece moarte năprasnică îi fu dat lui Soare și taina, boerul o închise pentru toți? De unde era boerul și de unde pădurarul și ce taine ascunde biserica din plopi...?

Se aude chemare și tresar oasele gândirii, se repede bătrâna să deschidă porți. Sunt veseli cei din căruță că au condus oaspeți, oaspeți din oraș. Și rād bătrâne oase

și deapănul de gânduri se pierd în șiruri la Sorii din porți... E bălae Sanda și Doamne! mult frumoasă-i! Se repede salba zângănind de gât și cum tremură pământul sub pas voinic de fată, iar al ei Soare o pierde din ochi! Schimbat-a fata haine, în mândre catrințe și tremur cei fluturi în stele de aur și mândră-i cea podoabă de garoafe, în plete și mândri-s bujorii din ai ei obraji! Și râde, ciripește, de drag toți lăstunii din strașina casei privesc la ea cu drag.

Se îngăimă binețe de bun întors în casă și cerul se întunecă în amurg de zor. Se aprinde lampa și scule răvășite strânge cea noră de colo din pridvor, unde maica bătrâna deapănă într'una și grăbește vremea din pragul de nori.

...Se grămădesc anii și se torc în sculuri și deapănă ea firul crescut din nevoi, se întreabă vremea, de ce deapănă bătrânii, în scule mătase, din a vremii porți? Ce fir deapăn oare și ce fir las în urmă și ce măsur din scutic, în lințol de giulgiu, acelaș borangic! E dat poate în mătase să poarte într'una dinomidă cămașă, pentru cel vierme ce zace în gropniță să-i ducă o hrană și lui într'o groapă, să desfacă firul din al morții porți, că din glia caldă de primește scutul, din cel dud răsare o viață, spre viață și din vierme naște o hrană, rădăcina, îmbracă din frunze, un fir de mătase și când aripa cade din fluture pe floare, pe mormânt se'nnață în aripi de ingeri, de strânge suflarea a celor din morți. Fir tors în viață, de ești de mătase, acopere tu, în giulgiu un fir pentru somn, să fie dulce leagăn, din cel cosciug-leagăn, să'nnațte ingerii casă, colo în cer!

CAP. VIII.

Era o toamnă, din povestea trecută de... ani. În micul adăpost din pădure, niște hărți desfăcute pe o lungă masă de brad, aplecau două capete. Unul, într'o podoabă de păr bălai, cu ochi albaștri de un senin al miezului de noapte, urmărea degetul ce descria curbe de drumuri de zăpadă, din Ecaterinoslav spre Ocotsk. În grai străin indica popasuri și fata bălăe le însemna în minte.

— „E drum de zăpadă... noaptea era neagră... cazacul adormise... piciorul era frânt de cătușe, dar liberarea dădea aripi. Rosesem lanțul în poveri mari... la doi pași o luminiță fuma o pipă. Mă târîi spre ea. Ne-am înțeles din ochi. Fulguia și era frig dar nădejdea conducea pașii. Ne acoperirăm hainele cu zăpadă și deabușelea prin zăpadă ne depărtarăm în margine de codru. Urlet prelung de lupi. Convoiul zăpăcit de urlete țipa înspăimântător. La doi pași de noi se slopozeau gloanțe. Doi copaci din margine de codru ne fură adăpost. Se'nălbea zăpada de raze de lună și liniște se întinse. Scăpărau ochi de lup în apropiere și frica înțepenise mâinele pe amnar”.

— „Dă-mi de o pipă! Voiu adormi generale și rămânem prada lupului”.

— Am fumat până în zori. Se luminase și razele târzii

ale soarelui ne arătau punctele cardinale. Coborîrăm din copac și ajunserăm la o casă de adăpost. Ne-am spus povestea ducerii în Siberia. Gazda ne dădu două bilete rusești și bani. După trei luni eram la granița polonă, de acolo în Bucovina și iată-ne pe moșia Prințului Gh... ne-a primit, ospătat și ce cere dela noi? Nimic. Cu ce putem răsplăti Novino, când nu știm nimic face! De-semnăm, copiem și purtăm numele de pădurari...

— „L-ai văzut azi pe Prinț, papa?”

— „Nu, dar l-am văzut în țareul pădurii pe logofăt. De vine vreodată în apropiere, să nu știe că nu știi românește că, ne vor bănuși și nu știi de unde vin gânduri vrăjmașe. Te plimbă spre pisc că, până acolo, ei, oamenii Prințului n'au voe să umble”.

— „Da, papa, n'am trecut nici odată în vale”.

Se lasă noapte tot mai tristă și gemete surde se auzeau în pădure. Cu arma în spate, pădurarul, un exilat în Siberia, scăpat în drumul său, adăpostit pe moșia prințului Gh., ieși să vadă de unde sunt gemete. Lângă un copac răsturnat de furtună poate, un om zăcea frânt, gemând dureros. Ii ajută să se scoale și-l conduse în pas domol în casa de adăpost. Il lăsă în grija fetei iar, Alisei Donai cobora să dea de veste la curte. Prințul văzându-l, rămase surprins.

Schimbară câteva vorbe și însuși prințul plecă la casa din pădure. Se trecură vreo patru ore. Scăldată în sânge, zgâriată toată, în mijlocul casei, Novina Donai zăcea pe podele și toată starea ei, indica o luptă pe viață și pe moarte cu trupul ei, apărându-l. Incremeniți ochi priveau fata în agonie. Scrașniră dinții prințului și lăcră-

mară ochi bătrânului Donai! Starea fetei le infățișa crima! O îmbrățișă durerea de tată și o așeză în pat. Liniște deplină și cu gura mută, prințul îl luă de mână, îl scoase afară și îi arătă pe piscul de munte, un copac.

— „Acolo, vezi copacul? Măine cioplește-mi o cruce, E blestem de corb să sfășie din măruntae neam de neam pe acel ce-a pângărit! În griaj ta, copila! E vina ta! și Vina îi va fi nume de va fi fată iar, de va fi băiat, răzvrătirea îi va fi nume! Crivăț va fi numele lui!”

— Se plec genunchii, ce-au cunoscut corvada de oaste și răscoale ce-au cunoscut exilul și cel drun de Sibir... și jură în sfințire că, va păzi moaște, dar fata lui, nul...

A doua zi pe piscul din vârful cel de munte se înălță o cruce... și jos, în prăpastie, moaște de un general bătrân! Luptase liberare din țară subjugată, suferise jugul și lanțul și cătușa dar, pângărirea... nul

Se innălțase cruce și sus, pisc de munte o groapă acoperă și ultima țărână; stropitul de lacrimi de un prinț, depuse jurământul „de azi în trei ani!”

La curte într'o cameră, sub adăpost de tată, Novina împletește fire de păianjen, pregătiri de giulgiu, sau de scutic poate... Și tânăra e fata, ce numără vreo 14 ani și în grije e o oaste de femei ce-i poartă ca unei prințese, de toate în rost.

La casa din pădure un arnăut voinic, ordin are ca pe piscul din munte să nu calce picior. Doar corbii și vultanii dau târcoale roată și în pasul răzbumării, un om e dat morții în zi de post mare și știe omul soarta și acasă așteaptă Maria, în pridvor. Și are prunc Maria și sbate în măruntaie și cel păcătuit o știe că-i dat sorții, să poarte

de grije Novinei, în palat. Și zile dearându-l, el e de corvadă, trimis în pribegie și gelozia poartă că-i geme răz-bunarea și pruncul ce se naște nu-i bălai, da-i corb și-i spuse prințul scrâșnind dinții: „un corb va roade din tine, măruntaie” și trei ani se trec... Sub copac, osânda și-o face el singur și sus lângă cruce n'are adăpost, ci jos, în prăpastie, acolo, unde pângăritul își făcu seamă. o groapă ce arnăutul i-a fost săpat, acopere păgânul, să zacă în neagră noapte, de corb să-i fie noaptea, fără de lumină, de veci în veci, în dar!

Și nimeni nu știe că oprit pe pisc i-a fost și Mariei, dar innălțat cruce de mesteacăn fu și nu de Maria, ci pentru Novina... ce murise în anul când, Vina născu.

CAP. IX.

Pe drumul spre pisc, hotar oprit umblării, voinicul pădurar duce în povară, un sicriu ușor cu o tânără mamă și lângă ea, o Vină zugrumată din spasmele unui greu născut. Dorm în sicriu o mamă și o fată și purta arnăutul, ordinul de sus, să ridice cruce de mesteacăn și e greu urcușul și omul încovoae pas domol de luptă căci, porunca este taină să o ascundă că, din sbor porumbii să nu dea șoptire că, sus pe vârf de munte, sub raze de soare este îngropată sub cruce de mesteacăn, o fată și un... păcat!

Hodinește omul și privește incremenirea, sus colo pe stâncă unde l-a fost dus sicriul cu fata cu pruncul în brațe și varsă străinul șiroae de lacrimi și privește groaza că, pare că șoptește... și sbârlește părul în creasta celui arnăut și iar se întoarce și grupa o sapă se'nchină în a lui lege dar un... geamăt surd... Se scoală, desface capacul în lături... în genunchi cade și blând fata-i vorbește și geme de apă... Acoperă el pruncul cu sicriu cu totul, azvârle țărăna și povara poartă în casa de adăpost și preveghe noaptea și treizeci dearândul întoarce spre viață Novina din Don. E basmu se pare dar, Novina roagă să-i dea liberare, în Domnul să fie pasul ei deacum. Răs-

toarnă chimirul cu banii strânși sudoare, îi dă Novinci, armă și cruce adăpost. Pleacă pași în lume, orfana din munte și știe și taina din cel pisc ce-a fost. Se'ndreaptă plâpânda de 15 ani și-și croește în lume de casa ei rost. Fuge pași de oameni, în calea ei de acum, nu cunoaște zarea, decât zâmbet de copil. Chinuește ochii în durere carte și'n danteli, păianjenii înșiră din stepe din țara ei, flori. Le vinde păgânii lumi spre podoabe și trăește Novina, în lume de copii. Iși smolește fața, cu dinții roade părul, să nu cunoască lumea, frumoasa dela Don. Urătă să fie!... că-i orfană fata și-a cunoscut durere și har nu e din Domn! Iși așteaptă moartea și vrea să dărâme din toată nemurirea un adevăr, de sunt în cete îngeri, de e dat să fie și pentru ea, odată un har, poate de sus. Și ici se'nchină Crucii și ici blestemă lumea și noaptea își face pavăză, vorbindu-și sie cu morții.

Și pleacă cea corvadă, dusă de îngeri colo mărturie pe un pisc de munte, un tată poate implora spre Domn, ajutor și coboară pașii, din nou spre lume și renaște Cerul, Novina din zori. El naște spre lume, spre lume, mângăere, pe Novina morții, spre lume îndreptând să-și spele păcatul din nopțile păgâne, când tulburând morții, îngerii au cuvântat și dar Novinei, Cerul i-a întors pământul și în blânde șoapte gurii îi dă har și umblă fecioara din zori și până în noapte și în cale-i seamănă și lacrimi și flori.

CAP. X.

Sub nucul din grădina bisericii cu trei plopî îngănă o doină lină și înșiră la cuvinte cîntate în bocet lin! E Sanda ce descoase din cîmăși bătrâne, că-i spuse maica că, e rost de prunc și-i groază micei fete că, nu știe durere dar a auzit în șoapte că-i plînge în sân prunc. Și nu știe minune dece pruncul se sbate și dece și Soare o privește mort? E atîta durere în îngănat de șoapte, că plîug în grădină trandafirii toți! Lui mai sortit să poarte în trandafiri cunună, unei Sande oare? Se întrebă de mormânt, căci e nevolnic pruncul și tînăra cea mamă și plete bălac, ce-au împletit cununi, ascunse sub maramă, nu mai știe de floare, se pare că borangicul apasă creștet sec. Și gîndul toarce leneș, se 'ntrebă de o fi fată ori, pribeag băiatul rămîne fără mamă? De vise noaptea plină, trezesc în ochi lacrimi și muta durere, privește al ei Soare și-i dă mereu cu gluma că așa se naște prunc dar, de-l vede pe poartă cum încovoiaie pasul, îi pare c'al ei Soare e iar pe drum pribeag! Deschide poarta grădinii și iar se întrebă în zare, ce-o fi din dînsa oare de acum într'un an? Pășește a gale, spre apă răcorește o gură ce e arsă din noaptea plămădelii și ar mânca de toate, cu ochii

câte vezi dar, în gura arsă, limba nu mestică și broboane de sudoare atârână în țuțure pe bărbia ce se'ndoaie fără înțeles.

Se lasă amurgire și sună dangăt, clopot și în pridvor în grabă de moașe se cere rost... și Soare e dus departe, în deal de mânăstire să închine maicii starițe, acatiste nevoi. Se roagă blândul Soare, de slobozire Doamne și plânge lespezii morții în al său piept. — E băiat născutul și vaete în casă și arde lumânarea, la căpătâi lehuzei și în casă toți vecinii... și privesc la moarte, de vis cutremur fata a închis ochii și închiși fură pe veci... Sună și răsună în văi, în depărtare, din amurg priveghiul face noapte mare, priveghiul de mort. Și nu-i împlinit anul și cade blestemul „din corb măruntaie să-i sfășie pe toți!” Pășește turbat Soare și scâncește pruncul... îl ridică în brațe, lovește de perete... un blestem pentru toți și fuge nebunul în negrul nopții sacre, în care blestemul din tată în fiu și-a împlinit sorții și Crucea se întreabă, unde este Soare? Spre pisc îl văd toți. Cu groază se uită toți la oprit hotar, înmărmură bătrânii că din mesteacăn cruce era un blestem! Privesc în noapte neagră, dar zarea ascunde sub nour o lună din cele mii torți. Vait răsună, o maică Marie aleargă nebună, blestemând morți. Se închină bătrânul ce anii îngroapă în uitarea veșniciei, de ani mulți și nu-i apus și cuvintează bătrânețea spre cel norod de haine că, blestemat-a boerul, să-i sfășie pe toți, un corb de întuneric să îmbrobodească mîntea unui neam, ce batjocorit-a un orfan străin, departe de a lui țară, când el adăpost dase să-și crească o orfană, mângăere lui. Și se împlinesc cuvinte din blesteme străine, ce-au văzut durerea sfășiind

un piept și era ostașul străin din cea lume și blestemul
împlinește un ceas durere.

Și țipă cea bătrână și'ngăimă fără șir și strigă o Novină,
ridicând pumnii la cer și hohote bătrâna și pornește în
lume, răsună ecoul ce repetă hohot și oamenii se închină
c'a inebunit Maria...

Muzeul Digital al Romanului Românesc

revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

CAP. XI.

Trecem anii înapoi... în pivnița de sub palatul prințului Gh... din munții Bucovinei spre Vijnița în sus, un om legat cu mâinele la spate stă în genunchi în fața prințului.

— Mărturisește câinel că e fapta ta și ai pângărit o noapte, smolindu-ți fața și părul corb, să ascunzi plete bălae și să întuneci pentru totdeauna un nume de Soare, ce tatăl, bătrânul logofăt de credință, ție ți l-a fost dat. Și taci mormânt, câinel și juri în Sf. cruce că, nu ești cu păcat și îți bați nevasta, pentru un câștig de pâine că, nu-i al tău pruncul din pântecile ei? Dar al cui este? Ce credință oarbă bănuie în tine că, nu ești tată? Ești din țigani din cort? Și ei au o credință și nu-și reneg copiii. Dar tu, din păcate vei sorbi la toți o viață... Blestem, câinel poartă! Până în trei spițe să nu închei tu, roată căci, carul din tine va scârțâi păcate și plină-i lumea toată, din catranul iad. În trei să încheiați oseminte că, vrednic bătrânul ți-a dat nume Soare! Soare, moștenire să-i fi fost... dar tu luminata-i iadului, o poartă și de socioți că fiul tot un Soare l-am botezat, e să lumineze din iadul catranuri, numele să-i spele păcatele din morți și tu și feciorul și nepotul tot o groază să fiți pentru satul tot! Al vostru

nume să răsară în veacuri, luminând din trupuri de creștin în veac, să ardă catranul ce-a îngrămădit iadul! În trei ani osânda de nu ți-o mărturisești, pulrezești colo în deșartă groapă și nu socoti că de ochiul meu vei scăpa cu viață că, colo într'o casă, departe în oraș e scris de a mea mână, al tău păcat și te-or urmări odată în pânzele albe că, tu ești măi câine, ce-ai pângărit o noapte.... și un copil! Ești liber! ia-ți osânda și ia-ți și nevasta și pleacă din sat încotro tu vrei! Trei plopi sădește casa și de uscă plopii, nu ești vinovatul iar, de ei se prind, biserică să fie! Din Slavă Domnul Tată să hodinească poate tată, fiu, nepot... de ți-e dată casa în binecuvântare, trăește în lume și ai fi eu vinovat; de nu, cimitir așterne colo pe a ta casă și Domnul Slavei Innalte fie lăudat!"

— Desface boerul singur el, lanțul, privește pământul și împinge lutul în sus, înspre scări. Urmează boerul și sus fi dă plopii, se uită argații nedumeriți și ei.

— „Blestem poartă plopii că, le tremură frunza, dăruiet de Domnul să murmure șoapte, minuni să înfăptuiască; în fâșiit de frunze, ce innaltă înspre cer, arată omenirii că din sucule apă spală Domn, păcate din catranul iad! Să-l spele și pe dânsul ce-a pângărit noapte și copilul maicii, din pântec nenăscut! Să-și vadă osânda, în plopii minune! Să fie pentru veacuri învăț în minuni căci, din Cer, din Tronu-l privește un Tată și un străin se sbate să facă dreptate și el singur cerșește din Tatăl, blestem!"

Scrășnește dinții și iese pe poartă; lângă el, Maria în zăbralnic negru pășește domol. În brațe ține pruncul, ce-i negru ca păcatul în podoaba ce-o poartă în pană de corb.

Stă uimită curte, de logofăt se întreabă, unde e ocina din cel dar botez că, fuse mărire lui Soare copilul, 50 pogoane și 50 Mariei, ce a îngrijit la curte, o mamă și un copil.

Trecu înspre vale și aruncă plopii și plânge Maria și-i adună ea. Stă galben logofătul dar tace din el lutul, ce poartă un blestem.

În zorii zilei după a treia noapte, așează ocina pe margine de râu. Zgârie pământul și dă să'ngroape plopii, dar sânge izbucnește din gura lui. Iși pleacă capul și mută rămâne gura, dă să se inchine dar, brațul rămâne greu. Se uită spre Maria și împinge pruncul.

— „Nu-i al meu Mario, e din cel boer! Corb să-i fie nume că, a lui e corbul și peste mine poartă el, blestem?... Ridica-va vremea pe ăst loc o casă de închinare... să fiel să nu port eu, blestem.... de nu... Domnul știe... că, e negru pământul dar, Soare sunt eu!

— „Nu pângări păgâne! că Soare-i și copilul dintr'un botez și tu pângărești toate și sângele din tine a stropit plopii ce-i porți de trei zile și hrană vor și ei...

Măsoară logofătul în lung pământul.

— „Il vezi tu Mario, colo sus pe pisc? Acolo să-mi faci groapă că, nu-i departe piscul! Ne răsucirăm trei zile să nu-l mai zăresc eu... dar de acolo să-mi vezi tu mie cruce... și aici cimitir să îngroape boer și... corb... iar tu, să tămâi la gropi...

Se uită Maria și vede doar cruce!

— „Ce vede pe cruce, Soare acum de curg blesteme din a lui gură?”

— „Este logofătul, e umbra tatălui meu! Acolo să-mi

pui tu cruce... și aici să'ngrop eu, tată... și fecior... și ea
tămâe morții"... — și cade jos în sânge și cere strop de
apă și adoarme în somn greu. În juru-i o țigancă descântă
cărbune, el se trezește și murmură între dinți.

— „De azi în trei ani... colo cimitire tămâi tu Mario,
pe corbul de boer, pe corbul tău din brațe... și sus, sus
spre soare, a lui Soare, cruce... că Soare sunt eu și pă-
catu-i de boer făcut și rușinea o azvârle în mine... să
poarte el blestem”...

Se închină Maria și în sălaș conduce pe margine de
râu, acolo la țigancă să-i deschidă vrajă, să-i întoarcă
viața în Soare al ei...

CAP. XII.

Pe muntele din partea de apus a izvorului din dreapta satului, se vedea un cort și în ușă, un arnăut cu arma în spate, privea o țigancă, ce-i azvârlea bobi.

— „Va fi sângiuire și un om va cădea mort. Din înlepătură de ac otrăvit își va găsi moartea. Un voinic îi sapă groapa și asta în trei zile, trei săptămâni, sau trei ani. Din sus de înălțime, niște oase de prunc vor vorbi poate peste 7 zile, 7 ani sau 7 săptămâni... o moarte de om și va învia o fată și în 10 zile o nuntă va fi... o femeie cu ochi deschiși va privi o groapă și va întoarce norocul, născându-ți un prunc... va fi băiat și mare bucurie va fi în casa ta... peste o mare apă trecând vei găsi o casă și moaște de copil îți va aduce noroc”.

Aruncă un ban de argint, în ciurul țigăncii și plecă Asan îngândurat, spre deal. Număra prezicerile țigăncii și se gândea de ce era el pus să acopere în fund de prăpastie mereu, o groapă care se tot surpa.

„O groapă nu-ți va aduce noroc!” Era vreo deschidere subterană sub munte? Când ridicase mortul să-l urce pe potecă i se părea că se slobozea pământul dintr'un loc al potecii... Să fi fost vr'o ascunzătoare sub munte? Vr'un izvor ce surpe malul?”

Și o groază pătrunse cu un fior trupul său. Nu cunoștea frica dar, azi vorbele țigăncii, din care numai păstra decât ultimele preziceri, îl îngrozeau. Nu era permis nimeni să treacă pe vârful muntelui, unde erau săpate două morminte unul lângă altul. A bătrânului Donai și a micii Vina. Taina, Novina o știa și trezită din somnul letargic, în casa boerului n'a vrut să se întoarcă... dece? Li era frică de boer...! de logofătul pe care i l-a dat în pază să nu se apropie de țarcul muntelui îngrădit!?

Se sbătea în gânduri și dor pribeag de ducă îl mână când spre țara lui, în căsuța mică de pe marginea Adriaticei, când spre curte să mărturisească taina trezirii Novinei. Luă drumul spre casă. Se împlineau trei ani de când se sbătea cu gândul plecării și a mărturisirii. Treșări... la câțiva pași, un om în fața lui îl amenința cu arma... logofătul!

Ca fulgerul doși trupul, după primul brad, cu încolăciri de șarpe sări drept în spatele logofătului, îl prinse de gât. Arma se slopozi dând ecou după ecou în văi. Scoase cu mâna liberă, din cingătoarea de piele un ac ascuțit. Il împlântă repede într'un inel, ce-l avea în deget și-l înfipse în ceafa logofătului. Il rezemă de un brad și-l lasă în părăsire. Urca spre casă și prima prezicere se împlini! Era ucigaș... și trupul căzu greu pe patul de scânduri, unde adormi.

Se trezi pe seară și în pas de goană cobori la conac. Ceru să vorbească boerului și-i mărturisi crima... Cu ochii pierduți în zare, boerul îi șopti: „s'a împlinit blestemul! trebuie să-l îngropi jos în prăpastie dar Mariei îi vei spune că, sus îi este mormântul dar, nu va tămăia.

Boerul nu dă voe și preot nu îngroapă pe cei fără de lege. Al meu să fie păcatul, asupra mea îl iau! Tu nu ești vinovatul; el a vroit să-ți pue ție capăt și într'o zi poate mie, căci era om hain și ucigaș ar fi fost și nu odată ci de trei ori.

Se sculă arnăutul, se inclină în fața celui boer, ce nu avea decât vreo 30 de ani, dar dela ușă se întoarce iară și îngăimă în șoapte... mai am încă un păcat... Novina trăeștel...

— „Visezi? Ori crima te-a înebunit?”

— „Nu, adevărul grăesc. Novina trăește. Culo sus pe pisc s'a trezit și știi măriia ta, că mare e păcatul că, taina nu ți-am spus-o și o fi fata în mare sărăcie că'n chinirul meu erau trei sute de lei... atât i-am dat... simbria mea pe un an și o armă mică i-am dat să-și apere ea trupul și o cruce de sedef... atât i-a fost darull. Am îngriijt-o 30 de zile și apoi m'a rugat în lacrimi că, moartă vrea să fie pentru lumea întreagă și i-am dat drumul, conducând eu pasul până la margine de oraș. Nu-i mai știu urma și nu știu de-a rămas. Mi-a spus că seara pleacă cu un tren spre hotar...”

— „Așa a fost minunea să trăiască fata! Și ce plăpând copil! Să-i fie pasul lin hărăzit de Domnul și al tău, binecuvântat tot din Domn să fie că, toți purtăm suflete încărcate de păcate! Vrei bine să faci și răul de paște și erau să fie trei morți într'un pisc. Hărăzit a fost de Domnul, Donai cu a lui Vină. Pe unde va conduce pasul Novinei spre hotar și ce robie așteaptă un copil în lume, în noi lasă durere și de-a fost așa să fie, din Tatăl să fie dat!

Uşor, cu pieptul uşurat de sarcina păcatului, plecă spre munte şi pentru a doua zi lăsă trupul spre îngropare. O noapte întregă se sbătea cu gândul, de ce lozofătul a vrut să tragă în el şi de ce nu, în lozofătul curţii ce i-a luat locul? Ce câştig are el, Asan? Hrană, adăpost de casă şi o simbric ce nu este mare că, nici el, boerul, nu ştie conduce moşia lui, bine. Vede el Asan, cu ochii cum îl fură toţi, dar cea moşie lăsată avere hrăneşte podoabe de trântori destui, dar el este străinul şi vede bine cum fură în vale, stogurile de fân şi se duc noaptea colo pe cărare şi se fac târguri dar, el Asan tace că este străin... şi lui e dat doară un ţarc oprit pentru vânătoare... de trei ani, boerul nici n'a pus piciorul dar, el cară într'una la curte vânat şi cerbii umblă în voce de gata să faci stână!"... şi zâmbeşte urnăutul din albaştri ochi şi uită de mortul de colo, din cea crimă, căci hărăziţ poate în inimă blajină, ce poartă moştenire de ierburi şi descante, să aibă la dânsul din armele străbune, arme de tot felul din ţara de peste mare, de unde arnăuţii îşi aduc pumnale şi aco otrăvite şi inele cu otravă, căci în cea Adriatică din dogi rămaşi poveste, în lagune, în funduri zac tot felul de morţi. Şi ochii pribogiei visează Adriatica iar, gândul se reîntoarce la ţarcul de cerbi...

În zori măreşte pasul şi gândeşte în scârbă că, a lăsat omida cea de ucigaş, sub bradul din pădure, unde putea să fie a lui un mormânt! Ridică mortul cu pieptul deschis; din el se ridică duhoarea nopţii păgâne şi corbii făceau roată de jur împrejur. Scurpă în lături, trânteste pe el ţolul, îl înnoadă la capăt şi târăşte spre prăpastie... Se uită îngrozit... în fund, de sub o tufă se năruie pă-

mântul; azvârle de sus mortul și fulger coboară jos. Pierduse orice groază „căci scăpărau sub tufă, doi ochi de țigancă... ajunge... lupta începe... e țigancă cea cu bobi.

— „Aici ți-era vrăjitul? Dece-mi ieșiai în cale și mă vrăjeai cu vorbe? Asta-ți este groapa fără de noroc? Vorbește căteal spune ce cauți aici? Și care-ți este plata? Un spânzur de copac? Repede țigancă, desaga și îngenunche spune că, era plătită în salba de minune, să vie la pândă colo în țarc și acum era sortitul să vie la îngropare, căci groapa e săpată de ea, de mult, de când păzea iedul să-l ducă tot mâncare pentru logofăt.

— „Mă pitulam noaptea când nu e pic de zare și trebuia veghe să-ți păzesc eu pasul iar, acul i-l dădusem... îl aveam de mult otrăvit de seamă, de nu nemerea glonțul și tremura o mână... nu știu în bobi nimica dar, credeam că mortul îi fi tu și venisem să ascundem leșul... vezi colo sub munte e săpată groapa... eu am săpat... eu am să-l îngrop!... El ne-a dat sălaş de veci la cinci corturi în sat și ai lui sunt toți. La căle, sunt trei omoruri: al tău, boerul și copilul. Cu nume de țigan l-a botezat tata și i-a spus Călin pribeagul și în trei ani, toți trei trebuiau să fie puși colo, sub munte, să nu bănue nimeni. Așa a vrut el”.

Închină țigancă și pletele sbârlite uită și de vrajă și cersește viața, viața, cu blestem că vor sorbi credința, din viața dăruită pentru cel boer că și ei țiganii sunt din Domnul Sfântul și de văd minunea, se închină cu toți.

Ii lasă leșul și-l îngroapă țigancă și o pune pe groapă să jure în blestem că, nu va face vraje de azi înainte,

cele 5 corturi să trăiască viață de creștini. Să-și muncească munca de Domn dăruită că'n vraja păgână omor doar suflet și încarcă iadul cu suflete păgâne, ce sperie și somnul din cei creștini.

Se lasă inserarea și leicăi Maria îi spune o țigancă că sub un brad, mort fu găsit logofătul ce lipsi trei zile și zăcea acolo de trei zile mort și boerul dădu poruncă, să fie îngropat sus pe cel pisc, fără preot că, și-a făcut el seamă, mâncând din ciupercă, ce-a fost otrăvită, ciupercă de șerpi.

Plânge cea Marie că, blestemul dat... în trei ani sfârșitul l-a fost împlinit și țarul e în pază și poartă blestem că, nimeni pe lume spre pisc să nu ajungă... acolo zace un străin de țară și pașii străini nu sunt dați călcării spre acel mormânt. Când și când, un călugăr dela mănăstire citește morminte și tămăie smirne...

CAP. XIII.

În toamnă târziu când mustul își cântă doina, în casa dintre munți, cu biserica din trei plopi, stă Soare, la masă și întoarce firul unii nopți de Mai.

E Crivăț băiatul ce poartă nume botezat de boerul din Vijnița conac. Își deapănă amintirea acca din minune, când colo spre piscuri alergase nebun! Să blesteme o cruce de sus de pe stâncă, să calce în picioare, un țarc oprit, ajunse pe piscul și vru să rupă crucea, s'o dea în prăpastie dar mâna cade greu! Pe cruce, un nume... un nume de cazac și un nume de fată e Vina din Don! Își pleacă capul, bătut de gânduri și oul din cel Paște, în creer îi vorbește că nu este vina, o cruce din pisc.

Sloboade pas de boală, privește mesteacănul și mestică în gând un nume, ce fuse scris în postul mare, din vina păgână, o Sfântă immormântare și rătăcește omul în bezna nopții grele spre Vijnița conac. Tresare boerul, văzând o cruce în casă! Zmulsese crucea, ce purta mesteacăn, se uita înspăimântat, boerul, la cruce și voinic...

— „Cine ești hăete? Dece porți astă cruce de colo de pe pisc?”

— Sunt Soare și în minte, eu port întuneric dar, spune-mi e vina tatălui meu? M'am dus să-i smulg crucea dar, găsii un nume... un nume de cazac. Acest mesteacăn poartă vina lui? Sau este poate ucigaș cel tată, ce corb

mi-a dat nume... Spune-mi... te'ndură! e tatăl meu, uci-
gașul cazacului din Don?"

— „Nu! El a nenorocit o fată. Novina îi este nume și
cruce plăpândă, ce o înnoesc anii, o las tot de mesteacăn
că vina o port toți. O poartă cazacul și eu... și al tău
tată... Fetița a zugrumat-o o țigancă, noaptea și fata dată
morții printr'un ceai de ierburi și Vina e nume; până și
Maria ce-i purta de grije, își are vina ei! Ce-ai zmulș
din pământ așează în biserică și dece umbli tu noaptea
purtând crucea ei?"

— „Mi-a murit nevasta... pruncul, în turbare l-am az-
vârlit de perete, din brațele ei... colo în adâncuri de fund
de prăpastie, mă duceam să azvârl o cruce, ce o credeam a
lui tata dar, n'a fost așa". — „El nu are cruce, dar te des-
meticește! Măine în zori de zi cu Ali, te duce și dez-
groapă oseminte din jos de prăpastie, unde crește buru-
iana, acolo e groapa lui. Le du colo în curte de biserică
și pune un călugăr să-i cânte dezlegarea, să tămăc smirnă
că, sunt ani și s'a îndurat poate de Sus Stăpânul, de
anii de blestem ce-i porți tu și eu. Vezi colo de Ali
logofătul să depue crucea, colo în pridvor că, e vina
noastră, a noastră a tuturor! Și rămâi aicea cu Ali în
pază, te închină creștine, că ți-am dat botez. De-ai pierdut
nevasta, în dar spre Domn să fie! Tu nu ești cel dintâi.
Să fie colo inger botezat de un Tată, să conducă pasul tău
și al lumii spre Domn, în adăpost".

Se pleacă fruntea cea plină de povară și ingenunche colo
în pridvor de casă și spre răsărit pune crucea Vinei, o
mică, cruce poate de inger să-i întoarcă mintea pentru a
lumii pas.

Se trezese pe ceruri zorile de Mai și cu crucea în spate prin mijloc de sat, îl privesc sătenii, o cruce cum poartă și se'ntreb nevolnici, de este Soare, nebun! Lângă el Ali galben după veghe, lasă capul în reazăm cu bărbia în piept și ochii mării Adriatice picură lacrimi din nări de smarald! În urmă, un călugăr poartă mic sicriu, în el sunt oase, din moaște străbune prohodește încet. Se adună satul, se desfac lespezi, se așează oseminte și'n pridvor în reazăm se așează cruce, să'nchine norodul, păcatul din sat...

Se trecuse anul și acum cel Soare privește o Liană ce dezmiardă prunc. Ingrozita fată, din turbare, tatăl când prunc azvârlise, ea îl prinse în brațe, ingenunchind trupul, să nu cadă pruncul colo de podele și-l prinse o fecioară năbușind ea prunc, la sân sterp de lapte și pleacă prin cete de mame să lăpteze un prunc a nimănu. Și se uită tatăl că-i orfană fata de mică, fără mamă o crescuse el și'n bătătura veche, avere este o vacă și lângă vatra rece, debea un așternut, dar Liana cântă și dezmiardă pruncul din casa cea bogată, în poartă cu plop! Și-a îngropat oseminte și Soare nebunul umblă pribeag, de sunt 2 luni. Și, de cea Marie, nimeni nu știe pe unde-i pribeagă și dulăul casei urlă la lună și așterne jale din cer pe pământ...

Se trecuse vreme și colo între plop răsare Soare după 2 luni. Se uită în grădină cum se împletește floarea rândunicii, peste tot. Mângâie dulăul și se'ntreabă gândul cine tămâiasse pe Sanda lui! Și copilul Doamne! cum l-am ucis eu?! Și pornește bradul, din vechea credință să ingenunche smirnă, tatăl ucigașul, pe mormântul pruncului nebotezat. Strigă o vecină și-i spune pe nume.

— „Vlado, hai cu mine la cimitir. Tămăe să tămăi cu tine, pe Sanda meal”

— „Merg Soare, dar uite imi plânge copilul și pruncul doar Lianeii să-l duc într'un ceas.

Se pleacă pașii Vladei și Soare alături lângă ea, întreabă în neștire de maica Maria, de-o fi aflat satul, pe unde umblă ea.

— „Nu știe nimeni, e demult dusă și a plecat noaptea și căinii din sat au tot mânat-o departe în pădure... o fi sfâșiat-o poate vr'un lup! Cine știe că, de urma ei, au tot căutat și cel rumân al meu și al Lianeii lată umblă tot pribeag, întrebând prin sate dar, nimeni nu știe. De o femeie nebună spun că nu au ei șoapte și uite-s două luni”.

La mormânt pe lespezi, ridicată piatră; de boer porunca fuse dată căci, din întâmplare cercetând el casă, îi spuse sătenii că, Soare e plecat. Pe cruce un nume: „Aici odihnește Sanda a lui Soare”, de copil nimic că, n'a fost botezat...

— „Copilul n'are nume leică Vlado, spune e mare păcat că am ucis eu pruncul. un prunc nebotezat?... O fi... Soare, știu eu, de l-ai ucis dar poate că nu știi nimic. Cum azvârliși copilul n'a fost ceasul greu dar, uite fii de treabă și nu-i purta ură! Se întâmplă minune să-l prindă cea Liană. Fata cea orfană îl crește lângă vatră și boerul când venit-a, l-a fost botezat pe nume de Crivăț că, duse furtună dar tot un Crivăț poartă hodina zăpezii peste pământul tot... și fii om de treabă și calea lumii toată împlinește Soare, că așa e dat. De este o casă făcută din sudoare, își are ușa ei și să n'o închidă

bărbatul că așa e dat sorții, să împlinească creștinul, jelea de un an și fii și tu de treabă că, porți și tu suflet și deschide casa iar, că așa-i dat pământul... din an și până în an să poarte iarăș rod”.

Și înșiră și desiră Vlada vecina, pare ca Evanghelie curge în gura ei și stă incremenit Soare și gura în durere geme, se întreabă mereu de Vlada de-i vorbește drept... El, Soare să aibă copil botezat? El, Soare să aibă în vatră la Ileana, un Crivăț, în sat! Pornește Vlada ce-a ars tămăc de-a umplut o zare în miros, spre sat și pornește Vlada și tămăc într'una și conduce pe Soare la Liana, în sat.

— „Liano, dă-i pruncul că, uite e tată!”

— „Pruncu? Ce ai leică Vladă, ai visat? Ce prunc îmi ceri mic?” și-i arată pumnii și pune pasul pragul și trânteste ușa.

— „N'am prunc de dat. De am prunc, e al meu și ce crezi mi-e rușine? E pruncu meu și uu l-am înțărcaț! De e a lui Soare, să-i trăiască Crivăț... dar pruncu meu nu e înțărcaț! Il dau... la anul să-l crească de-o vrea dar, fecior și lui tata îi trebue că, uite 2 pogoane avem și noi în sat. Al să-l azvârle colo în casă, de peretel De nu era Liana, unde era pruncu? O! Liana e voinică și când o da țipăt, fugi Soare din sat! Că eu îi sunt mamă, mi l-a dat boerul. Tu Soare, te'nsoară și capeti iar copii dar, fii cu mintea plină că, și tăicuțul i-a murit măicuța când m'a fost născut și era sărman și vezi pe mine nu m'a zvârlit în gard!” Și-i toacă gura într'una de stă năuc cel Soare și de cere copilul, îi toacă într'una că „nu-i înțărcaț”.

— „Știi ce, măi Soare? Ia vezi de leica Maria că, o fi nebună dar urma trebue să i-o cațil! Ți este mamă și poate minune să-i dau ei pruncul, chiar... neînțarcat. Treci colo la fereastră și ți-oi arăta pruncul, să-l vezi e corb... ori bălai”. Dar zăvorul trage voinica fată că știe că, copilul dintr'un sărutat îl innăbuși tată, când gura e setoasă! Il omori și'n ură dar și bucuria strânge la piept tare... de-i pieptul voinic lași din brațe o suflare mică și o stingi de tot.

Așa a fost sortitul ca, pribeagul Soare să umble prin lume întors inspre soare, să caute in lume, o maică nebună și umblă cel Soare, iar spre mănăstire. In prag, el vede o maică bătrână... privește în zare cu ochii pierduți. Il vede că, intră voinicul pe poartă și bate iarăș umbra din ochii ei... dar Soare o ajunge, o ridică în brațe și plânge în curte un norod de maici! Ți face semnul crucii și râde bătrâna, ce din Evanghelii primise har sfânt. Eră cuminte Maria și păsește pragul și-i spune și Soare că, are nepot. L-a crescut Liana a lui Vlad din sat și că Vlada, vecina n'a putut să-l ia dar, ție ți-l dă, fie neînțarcat...

Mustul îngână doina și voinicul toarce cel gând de un an!

— „Ce-mi stai iar pe gânduri? Până când măi frate? O! Leana a tors demult, multe gânduri și n'a îmbătrânit fată... ia colo lopata și vezi de cel plug... că, de-o sta pământul și elnumai gânduri, să vezi măi Soare, cum ne arde el, dar vezi el stă pe gânduri trei luni de iarnă dar, tot el ți spune: „gătește de plug”. Și, del dacă pământul ce ne hrănește noroade, stă poate pe gânduri și

iarăși nu poți ști dar, tu creștine, vezi că ai un Crivăț
și mâine cine știe! De-oi avea poate și eu noroc, oi mai
face fete și băeți de horă! Nu-mi sta pe gânduri! Ce-a
fost, s'a trecut. Uite, tăicuțu e bătrân și'n curte debea
de mai are hodină de un ceas. Ei, măi Soare, vezi nu
ești pe cer, să privești tu doară, cum privește el. Lasă-l
pe Crivăț că, se joacă în iarbă, nu-i fă tu pază că, l-a
păzit Domnul, când erai turbat! Averea de o ai și nu-i
ajută tu sporul, îl trimeți ca mâine pe Crivăț în sat, să
spue la oameni că, e taica leneș și doară bunicul de'njugă
la plug. Ia vezi de lopată că, vântură tata cea gărgăriță
din grâu dar, tu ești mai voinic și fii voinic în gând că,
uite e veselie că, ne fierbe mustul și Domnul Slavei
Innalte se îndură pentru toți!

Muzeul Digital al Romanului Românesc

revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

CAP. XIV.

— Lero, să torci drept și las'o pe Nona colo jos în iarbă că, uite maica bătrână toarce lângă ea și tu învață Lero, torsul cel de lână că, uite e cufărul bătrân plin în borangicuri lăsat dela Sanda și Lero, e al tău dar; toarce felico, să-ți mai faci din strae că, mâine vine toamna, la noi cu peșit. Ii fi și tu nevastă, în sat ai și tu părinți puși în cimitir dar și acolo e lume de un sat. Maica cea bătrână de ține de vorbă... mai lăsați voi morții că, așa a fost darul, să strângă aicea lângă moaște sfinte, pe maica ta și a mea, pe tăicuțul tău și al meu, împreună și lasă cuscrii în pace la sfat colo în cer! Tu cată de torsu-ți că, uite toamna vine și Florea, păgân noaptea cântă fluer și întărată căinii, de crezi că-i împărat!" Râde cea Lero că-i e drag ei Florea și spune Liana și toacă pentru toți de parcă ciripește ca vrăbiile în cătină și învârtește o casă și o vatră de rămân vecinii năuci privind la dansa că știe ea multe din corturi de țigani să-i tot dea cu gura și a luminat un Soare, când îi spuse într'o noapte că n'a fost ucigaș, dar îl cunoscușe și-a leșinat pe pae colo când se duse de o înșelă țiganca că, tatăl dus corvadă de nemți la hotar, scăpase acolo la ei în cort...

Țiganca din patul cel greu de pușcă se scăldase în sânge dar de... cap de țigan că, tare mai fusel Rămase cam năucă dar, de ea viața în minune fuse dăruit. Și o ținu țigani, pe față în minune și o hrăni țigani în a lor sălaş că frică le-a fost doar că au fost creștinii lor adăpost. De n'au sfârșit pedeapsa din Domn a fost ursitul și el Soare, ucigaș n'a fost dar de acolo poate i-a fost ursital Din cortul de țigani să poarte iar bălac, ce-i risipi gândul,... gândul de ucigaș. Și Lero în casă de cumnat și Soare privește la Florea cu drag și-i atâta soare în casa din cătină, ce gătește poarta cu doi plopi și sunt trecuți anii și Crivă, ajută lui Soare la plug și la secer și muncesc cu toți și la conac duc colaci și prinoase din cea ocină, unde au adăpostit. Veselia toată întoarsă de o Liană și Maria crește pe Lero orfană și mai are Maria nepot, și nepoată și bucurii multe din cel conac. Și ciripesc vrabii și înfloresc sălcâmi și răsună satul din văi și până 'n munți că, nu sunt ucigașii toți dintr'un tată, doar de sus o cruce îi păzește pe toți că, și acolo, o cruce de marmoră albă stă Evanghelie, cuvânt pentru toți: în cinste să trăiască departe de năpaste, un sat să se ridice în Slavă pentru toți! De a fost să fie o cruce de departe, în ape și murmure să-i spele pe toți! Să stea colo de veghe că, străbune moaște în viață sfințită să fie pentru toți! Și sună fierul în margine și umple foale 5 corturi și alte vreo zece se înșiră în rând și se torc la albi din sălciiile din vale și în mici copăi se împarte leagăn pentru un sat întreg. A fost ocină sfântă din boer dată că, orfan crescuse departe în cele țări și era creștinul născut din tată român din

țară iar, maica din străini, îl crescuse mic, înfășat mă-
tase în credința ei, ce nu era păgână dar, înfrățise co-
pilul învățându-l din legea tatălui și din legea ei. De
știa el multe, îl crescuse o mamă, ce urcase spre munte,
înspre cei Carpați, de colo de unde, credințele se port în
legende din cele mări, lagune fiindu-i leagăn, Pedro îl
botezase și era Prințul Gh... De avea credință își bo-
teza sluga și le împărția el tânăr stăpân, la toți după
alesul cărții și a minții și a nevoii și botezase copiii din
slugi în slugi, dar.

Moștenise munte și colo sub capelă așezase morții unui
neam întreg. Era Pedro Prințul Gh... purta o Evanghelie
pentru toți: „Iubiți-vă voi oameni că viața este scurtă
și sus sortit e vecii”

Muzeul Digital al Romanului Românesc

revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

CAP. XV.

Aloina tu, dece trupul vorbește? Aloină tu, din ochii tăi smarald, lumina lor mă frige ca vraja cea de marc, ce adoarme sub o stâncă, bărcuța de pescar! Aloină, spune de lutul vorbește?... Aloino, poate lutul îmi este dar! Aloină, moartea poate mă pândeste, de acolo de departe vorbește sufletul dar! Vorbește Aloino, în taina nopții sacre, vorbește-mi Aloino, că mi-e sete iar de-a tale plete strânse în dar comoară, colo sub cruce, ce-am făcut-o dar!...

Sidef de-ți este fața și gândești la mine, Aloino trezește sidef în văpăii! De este colo o mamă și nu este păgână, Aloino, te închină pe mormântul ei! Aloino iară lutul de vorbește, Aloină toată, eu astăzi mă închin! O zi de vară întreagă mi-a fost păgână și brazii, cruce închină poate, pe al meu mormânt!

— „O doină dela Olt? Cine îngână oare, un cântec așa jalnic, de stau brazii torți și vântul nu șoptește și plânsetul răsună că, pare că însuși floarea își tremură petala fără pic de vânt!”

Grăbește pasul Pedro și pe cărare iarba scârțâc piciorul încălțat ușor. Se oprește iar în cale și privește în zare și cerbii ce-l simt urcă la deal în zor. Se lasă

amurgire și pe pragul casei de colo din pădure, cu ochii plânși în lacrimi, acoperiți de mână, clatină durerea un plâns în sughiț. Se oprește Pedro și cumpănă durerea, se apropie în pas tiptil, dar omul tresare, încruntă o frunte și arma din spate tremură păgân.

— „Asan! Dece durere îți zmulge ție o doină?... o doină dela Olt!

— „Nu-i doina dela Olt!”

— „Nu-i doina dela Olt? Dare cine-i Aloina?”

— „Aloina-i fata din Elbassan!”

— „Se aprinde dorul”... Pedro lin șopteste... „și eu rătăcit-am pe acele mori!... Hai Asan, în vale, mâine e sorocul Elbassan te cheamă și pleacă mâine în zori! Aci voiu pune omul, un tigru de se poate că, sunt colo blesteme și nu-s în pază ție... tu Asan, ești om! Țigan voiu pune pază, să scrășnească dinții; mănânce toți cerbii de poate să-i mănânce, dar crucea de colo s'o păzească ell...

— „Cerbii i-am crescut eu și-i văd în zorii zilei cum cobor mister cu turma lor de iczi. Și atâta mângâere păstrează vârful bradul că, nu mă îndur stăpâne, să-i părăsesc cu... dar, de-mi dai simbria mie pe un an, eu, stăpâne, de veghe de colo din Elbassan, îți voiu trimite pe Ali, logofăt să-ți păzească avutul. Aici fur cu toții! Un om de credință îl ai pe moșie, ce scrășnește dinții, când toți te fură și vine noaptea colo la mine în pădure și-mi spune în șoapte că, acolo la stână doar baciul este om. În vale, stoguri fânul îl vând pe lună și nu scârțae nici carul de bine ce e uns! Dar baciul își are în munte, copilul, voinic cât un munte și-l cheamă

Ion. Pe el pune-l colo să păzească stâna de cerbi, ce-am crescut eu! E sfințit țarcul, sfințit în veci să fie! În el este averea, ce întrece a ta moșiel! Sunt stâne de cerbi, ce-ar umplea o piață de bujinițe păgâne. Plătească boerii, ce-au furat cu toții, din Câmpulung și până în vetrele de sus. Ești Pedro Prințul Gh., ascultă vorbe de slugă, de faci pomeni din avutul, și știi cui le faci! Ali nu-mi este frate. Ali din Elbassan e frate cu Aloina. Poate de e dor să-mi fie el cumnat dar, Domnul Slavei știe de s'o îngrozi copila, de un ucigaș?!... E baciul de stână cu Ion, feciorul, pune-l să-ți păzească tot ce are viață și lasă pământul. De-l batjocoresc vecinii, el înalță fânul ca mâine iarăș ție și iartă stăpâne, cuvinte de slugă dar, mă doare în suflet când văd înșelăciune de trei ani aicea dar, ce pot face eu? Eu, Asan arnăutul, străinul de pe munte, ce port în cingătoare cuțite de hoț și arme de tot soiul... „Arnăut păgân”, îmi spun ei cu toți și în a mea casă, doar Dan copilul, ce nu-l știe nimeni de unde a venit și-l robesc cu toții, spunându-i veniticul și vine el noaptea printre brazi, ca hoții și îngână el o doină lângă ușa mea. Ii cunosc eu pasul și îi știu poteca și nu calcă alături de poteca lui. Ii este frică și o fragă să rupă! Atât îi este frică de țarcul oprit. Ia-l slugă în casă, colo în logofeție că Marin Ursul e foarte viclean și i-o pune seamă dar, să-i spui lui Ursul că, Dan copilul ți-e copil din flori și lasă-l să creadă... că, nu este păcat! O armă de-i minciună este o armă ce'nspăimântă și corbii, dacă tragi. Ei îl știu cu toții și se uită într'una când, a ta mână îl mângăie într'una, că-i copil din milă, ce-l ții între argați. Și

ia-l colo în casă să știe pânice frunza din ocine că, stăpânul are copil moștenitor. Atunci n'or trage cu toții, căci frica toți o știe de baciul dintre munți... Ei vorbesc cu toții... cum au vorbit de Soare al Mariei... că Dan este copilul al fetei lui cel baciul... al fetei lui Ilie și-i copilul tău... De pază stăpâne, că Dan copilul îl știe și Maria, ce-i zice nepot... dar, lasă-i să vorbească dar, pază să fie din baciul Ilie și a lui Ion și a lui Dan poate; a cui o fi, să fie dar, Asan arnăutul îți va trimete pe Ali, logofăt. De vrei stăpâne, crede în cuvinte dar, pânicește poate un norod de Sus! De îngeri, de unde, nu pot ști eu, dar dorul ce încinge un suflet din zori, sunt prevestiri și poate până'n sară mor... uite, se lasă amurgul și zefir șoptește și arnăutul nu plânge, așteaptă el, zori dar ici în pădure unde, a crescut țarul, Asan păgânul nu-l lasă până'n zori.

De vorbește colo pe mal de mare, din Adriatica corăbii de pirați, acolo al meu tată Ali pescarul jefuit odată a fost de slugi. Pirați cumpăra sluga... și o plătește bine... Asan nu lasă țarul... de cerbi.

Cu bine stăpâne! așteaptă Dan copilul, să conducă pașii tăi de stăpân... nu pleca singur, mi-e groază stăpâne,... uite, colo pe potecă... sunt pași străini... Întră în casă, închide ușa bine și crede pe Asan”.

...Un fluerat se aude și o vorbă păgână! Ca fulger coboară Asan, pe poteci și trosnesc crângi uscate de parcă e furtună, luminează poteca, un lampion electric îndreptat din geam! Se văd două trupuri, ce dau chiot de răsună și rămâne Pedro de marmoră stană că-i vede îmbrătoșati!

Cu armele în spate, ținându-se de mână, urcă șoapte line din vorba albănească și cu Asan împreună vine un Elbasan!... Dă strigare — stăpâne! Ali vine în dar!

O! Adriatico spune, ce spume din tine au clocotit spume, lovindu-le de țărni și ce nor, zefirul în nopțile cu lună a lăsat în rouă pic din Elbassan? O, Adriatico, spune din mări, de ce în unde, de colo din văzduhuri vorbesc îngerii, dar! Dece a mea Aoină, vorbea din tine lutul când, lutul frământat din coapse de mamă trimetea pe drumuri pe Ali cel frate, să-i vorbească de lutul cel geamăn! Dece o Doamnel taina o ascunzi de toți?!”...

— Colo, lângă vatra cea din pădure se frige iedul dăruiat de oaspe, lui Asan! Adus din țarcul, prins cu mâna... cu mâna voinicască căci, zărise iedul de colo din tufiș. Și-l prinse Ali, în glumă, să-i spue lui Asan că, nu face pază de iezi, în țarcul lui și-l furi cu mâna, Dece nu-i știe de număr căci, caprele sălbatice, de colo de pe stâncă, în cardași îi știau cu toții și de lipsea vreuna era moarte de hoț și țarcul lui îl fură noaptea, iacă așa de vii în oaspete păgân.

Ridică ochii boerul și înseamnă semnul crucii pe Ali logofăt și Asan îi spune: „uite, Dan copilul are 300 de iezi. El îi numără în zori când pleacă, îl cunosc cerbii... eu îi știu pe cerbi... el numără iezii, de... capre, tu să știi”.

Se întinde masă mare și boerul respiră colo sub brazi podoabă, un ospăț poveste pe care îl uitase de acum trei ani. Ii spune lui Dan: „repede-te la stână că de știi tu iezii, cunoști și poteci. Ia-o peste munte, treci spre fântână și vezi și de cei câini. Spune-i lui Ilie baciul,

până'n zori Ion cu nevasta și cu cel copil ce-l are să-și așeze colo în pădure, răboș pentru cerbi. Să păzescă țarul, din boer poruncă. Uite, dă-i inel. Tu, la curte de acum să'nveți să faci cafele pentru boer. Așa este poruncă — și-l sărută în frunte — „ăsta e al tău inel”... și plânge Dan copilul că, dăruit pe frunte, lăsase pecete de inel sfânt. El nu era veniticul. De colo de pe munte dincolo de hotar, din Maramureș țară fugise într'o noapte, orfanul, la baciul slugă iar și era de credință și baciul îi spuse: coboară între argați și colo pe răboj înseamnă tu, hoții că, de ici de pe munte dau plată la toți fără să știe de unde, hoții, vine și spune la toți că-mi ești nepot, copil din flori, sunt Dan veniticul... dar, credinți să porți!”

Și, ține masa: toții din brazi ard lumină și până în văi se întreb românii, de ce casa din țarc arde și nimeni nu chiue după ajutor... dar îl văd pe baciul colo dela stână că, coboară în noapte burdufe cu brânză și-l privesc cu toți.

— „Uite, arde casa din pădure!”

— „Casa din pădure? Acolo-i ospăț.

— „Ospăț?”

— „Da, ospăț. Căutați de case și aici lângă casă păzesc eu, baciul Ilie”, și amut cu toți.

Pe la cântători de miez de noapte lună, coboară Ali și cu cel Pedro boer și liniște-i pe zare și doar Ilie se târgue cu câini.

— „Sărutăm dreapta stăpâne! Primit-am inelul și în ceasul cântării de coroși, Ion e în poruncă să ia țarul în primire. Florica și cu Lupu vor sosi sub sară, să-i facă casei, rost... Pe Ali îl știu, că-l știe Dan copilul ma-

ramureșan. Pe el, cafegiu l-a căftănit stăpânul! Să fie în dar! Și uite, în zori numărăm burdufuri. Sunt la 200 și sus tot atât. Coborât-am dela munte, cam vreo zece slugi și i-am urcat la munte. De ici, la Cernăuți vin ciobani vreo 5 cu alte 200. Pe aceste, în zori le pornesc spre hotare, că-i prețul mai bun. Pentru casă facem alte burdufe. Or mâncă și slugi, o brânză mai ușoară, sunt ierburi destule și brânză-i mai bună de este mai săracă se mână bărdace mai puține, între slugi... Pentru Curte am lăsat la munte, două putini mari, cu brânză spumă, e unt gol în ele... de mine sunt făcute și bine strecurate, ajunge pe un an".—și ține cel Ilie din răboj tot spune și așează în număr și jintițe și tot... și încruntă aprig fruntea și par'că lui Ali îi spune că pe cel Pedro Prințul Gh. îl vede copil... se uită la Pedro și soroata'nșiră în ochii lui Ali.

Arnăutul dă din cap la toate... a'nceput el sporul, din noaptea cu iodul și numără în gându-i stogurile de fân că, din zori baciul l-a oprit la stână, l-a hrănit bine și i-a spus atât: „în țarc calci numai noaptea. Poteca conduce spre stâna de iezi, de colo din tufișul cel des de alun" — și-i arată cu mâna. — Noaptea nu te vede nimeni. Ziua nu se poate! Pe acolo nu calcă nimeni, doar stăpânul, Dan maramureșanul ce-mi este nepot și rar câte odată, dela stână câinii sloboade glasuri, de simt vreun lup... atunci aprind eu, luminează și lupul fuge... că, știe că pe munte, e baciul, stăpân și mult li-e frică ca de o stafie că, am plătit la mulți colo... oase frânte... și mă știu de frică și-l descântă pe Ali din zori și până'n seară, căutând poate, să-i numere lui Ali tot osul, până

în măduvă să vadă de-i păgân. Pe seară îi spuse: uite, Ali, când treci pe la stâna de iezi din alun, prinde tu, cu mâna un ied de-i putea. Vrea baciul Ilie să știe vrednicia ta și du-i lui Asan și faceți ospăț că lui boerul îi dau eu seamă că, la cântători am brânză de dus. Alege din brazi și fă torțe lumină, să vadă și boerul că, baciul nu minte și apoi cu Dumnezeu!

— Se întoarce baciul și spune — uite stăpâne, chimirul e plin de galbeni hoțesti, luați pe fân. De ani a strâns baciul, din fânul furat... și plătit le-a fost colo spre târg. Plecați în târgueli, le ieșea lor hoțul, colo între tufe și dor amintire era un ciomag, ce frângea un os; de ai betegi la moșie și s'au plâns de cai în răsturnare, minciuni au fost. Ei îți duceau fânul colo plătit bine și eu răsăream în drum și le luam plata de multe ori înzecită cu ciomagul dar, n'au prins la minte... vor cu toți ocină... ocină de hoți. Sunt și credinți multe dar de-i storci în suflet n'au nădejdi de slugi, ci poate de boeri. Hei! e târgul mare și aici sunt de toate dar și baciul Ilie știe el de-un rost. De ești slugă și nu plătești tu dare și mai storci în lături, când casa este plină, faci cărciumă de hoți. Acolo e pământul și-i hrănește pe toți... ce ocină vor? Eu, baciul Ilie, de-o fi să-mi dai mie palatul ăst, de dar, în genunchi aș cere milă și îndurare stăpâne, să-mi lași colo pe munte, osemintele, dar! Acolo, slugă din tată, fiu, în munte, unde Domnul revarsă în lapte, din iarbă har. Să văd cum crește iarba, cum lumină zorii, cum soarele se ascunde seara, cum vâjje și tună de Sus, binecuvântarea pentru hrana oii o iarbă din pământ. Să văd cum îndoae apriga furtună, să dezlege bradul pentru...

un sicriu... cum crește ciuperca și bureții în spume, o hrană de post... Acolo sus pe munte văzut-a baciul Ilie, Puterea cea Sfântă, acolo baciul Ilie L-a cunoscut poate pe Tatăl Dumnezeu! Am slugi de credință nu c'ai tăi stăpâne, am slugi 20 ciobani; de bucium noaptea, cu stele se'nfrățește o doină a Bucovinei, până în pridvor din cele mănăstiri, ce-s date în pază în cele haine negre, pază pentru toți. Să murmure sub sară, colo în grădină, să închine românca pruncul și tu s'adormi plângând!... Acolo stăpâne, de este rai pe lume, tu nu l-ai cunoscut! Dar mergi și te plimbă și lasă robia casei că, uite pleacă și Asan și când te vei întoarce, adu-ți stăpână și numără stăpâne, străini un șir de ani și când te vei întoarce, colo sus pe munte, la baciul Ilie să 'nfrățești o noapte, să cunoști tu raiul din vârf de Carpat... și-i prinde legăminte de colo de pe munte când, șoptesc brazii... să vezi de e pământul ,moaște de străbuni. Și de va cuprinde doru, vr'odată pribegia, ea întoarce pasul mai legat vartos, de glia de unde ai văzut lumina că, tremură glia ce-a hrănit pe toți!... și zorile se arată și leagă armonia de privilegiatori, șapte dintr'o noapte cu doine și cu lună și Dan copilul nopții, ce-a pribegit poteci, pe tăvi aduce cafele și îmbie un „sărut mâna” și lacrimi picur ochii, din Pedro Prințul Gh... din baciul Ilie stoarse într'o noapte! De hoții, poveste de galbeni uită toți. Se gătesc plecări de logofeți, ce-au oase rupte, se arată falnic curții, pe Ali păgânul — Ali arnăutul e noul logofăt! — Închină baciul și strigă — trăiască căftănitul! strigați cu toți „ura” că, așa-i sortit până și din voi va răsări bradul, să nu scârțae carul cu stogurile de fân că, nu-i străin boerul...

ce blejdiți ochii? Vă știe Ilie, pe toți dar, curățiți buru-
iana că de-i Ali străinul, ca mâine logofeți să fiți voi cu
toți, să lipiți colo de glie, un pas drept spre Domnul!
Nu purtați ură că sus colo pe munte sunt 20 de ciobani...
ai lui Ilie sunt toți și voi sunteți ai văii, să nu plângă
arinul, blestemul cel din văil De cânt de-i plin văzduhul,
tot românul știe cu cât târgul e departe, traiul e dat
sortii sub raze de foc. Priviți colo soare, deasupra e
Domnul și nu bârfiți pe nimeni că, din Domn sunt toți!

Se uită Pedro Prințul Gh., de colo de hotar, de unde
Duhul vorbește în glasul dela munte? Se închină Pedro
și tremură el... el, Prințul... de unde Duhul vine în glasul
dela munte?... se închină cu toți!

CAP. XVI.

La margine de mare, o căsuță mică. La masă inconjoară o azimă, Fatma. Este așa bătrâna! Și binecuvintează cu o azimă caldă, o masă de tisană, brad roșu de Balcan. Lângă o icoană închină Aloina, un copil în fașă așteaptă somnul lin. Afară e furtună... în ușă bate un vecin. Aduce în casă, o fată mosafir, coborită acolo din barcă de pescar. Asan îngălbenește și fata îi dă în mână, o cruce de sifel! E crucea dăruită de mulți ani în urmă, de-i bălae fata Aloina nu știe. În plete zbârlite pe spate pare o fată de țigan.

— Aloino fată, ia crucea și sărut-o și du peastă fată, colo în ietac și dă-i săpun și apă și dă-i pieptene spumă și spal-o tu pe păr. Așa-i datina dată.

Se uită Aloina, la fata de țigan, ce-i aduse o cruce... crucea ei dar... o fată de țigan... o pune Asan s'o spele și masa este gata și sunt lungi cele plete... Așteaptă masa?... Sau fata de țigan? — Se duce îmbufnată și Asan o vede... o strigă că uite pruncul cere lăptat. Il trezise el... Asan il trezise să țipe pruncul, de Aloina să știe odată, un plâns de copil...

Scrășnește arnăutul și-i spune bătrânei — ingenunche mamă și spală o fată... o fată că nu-i păcat. Ingenunche

bătrâna și dă în lături plete și ochii bătrânei nu cată de-i fată de țigan.

Plânge pruncul din brațe din laptele gelos că, este Aloina din cel Elbassan, ce nu vrea în mândrie să aștepte o masă, o fată de țigan. Plimbă pruncul, în curte, îl plimbă în grădină dar, țipă pui de șerpoaică prins par'că de spasm. Intră în casă și-i azvârle în leagăn și pleacă Aloina, blestemând ea, ceasul când intrase în casă, fata de țigan! Asan o privește și masa așteaptă și Aloina pe prispă duce dor de Elbassan... Ce tristă este marea! De unde-i aduse valul o fată de țigan... Asan o știe bine că-i dăduse cruce s'o ia de soție... oi dar valul e stăpân... ori ea... ori eu vom bea apă sărată... las... pruncul să țipe că-i fiu de șerpoaică, din lut din Elbassan! O! Asan nu știe că-i Ali pe lume și implântă cuțitul de scoate și fiere că, e frate geamăn cu ea, Aloina și știe și Ali, ce pot fetele de țigani... privește ea în geam și negru ea vede, se repede în casă și apucă plete, le îndoaie din rădăcină că, era smolită și o înșela vederea? — Nul este nevasta lui Asan... Impreună brațe Fatina bătrâna că, Asan apucă din leagăn, pruncul; i-l dă în brațe fetei de țigan și pruncul molcum tace... în brațele țigăncii cu ochi albaștri și păr bălai. Intre ele, Asan cu pumnalul în mână.

— Care este mamă din voi două? Unde tace pruncul, aceia este mamă!... și implântă cuțitul în mijloc de masă. Tu masă vorbește! De-ai hrănit șarpe ,la cine a fost în sân?

Se scoală Novina și brațe întinde: „Asan! primește pruncul că, șarpele e în tine! Novina nu vine decât

pentr'un „rămas bun”. Novina e pacea; ea n'a fost furtună. A adormit blând Novina, când prunc i-a zugrumat dar, Asan de-i moarte, Novina nu-i păgână. Ea a umblat o noapte de furtună... a plutit o noapte să aducă un dar... o cruce de sidef... a fost a Aloinei și lutul vorbește atunci când este mamă dar, șarpele a fost în tine! Nu se dă o cruce de sidef în dar, când pe ea, Asan! a fost scris un nume... scoate cel pumnal și vedeți de masă. Afară așteaptă o barcă de pescar și-i cinstit pescarul... e cazac de Don. Pe Novina, cazacul a legănat-o leagăn, acolo pe Don. E bătrân cazacul, Timotei îl cheamă și deatunci Novina are tată dar. — Ingenunche bătrâna, ce nu înțelege nimica dar tremurând toată întrebă și ea, de doarme copilul ori e mort în brațe și vede Aloina, în brațe... copil mort! Iși rupe ea părul, ridică în picioare o casă de vecini.

Pe Adriatica, în zare se pierde o luminiță cu o barcă de pescar. Răsună în zare și stânca redă ecou că, pe Adriatica plutește spre lagune, o fată și un pescar.

...Dece doarme copilul? Tu șerpoaico spune, dece din lapte otravă ai adormit copil? Ce sunteți voi din Elbassan, voi ce nu știți lege? Cum e lutul vostru? Din elisă păgână? Uite, afară stânca, mergi și suges tu apă și dă-mi șerpoaico, pruncul că, Asan e păgân... de nu, plătește Ali, pentru tine, sânge pentru sânge, că-i sângele meu, doar laptele-i din tine dar, pruncul e al meu. Mergi în bezna nopții... aici a fost Novina... și tresare Asan.

— Novinei cazaca păzit-am eu, un tată... acolo... trei ani... și n'am gândit la tine... dar, ce lut vorbește... este

cel de Don?... Un țipăt s'aude în bezna nopții de sus de pe stâncă, fâlăie plete în aer și'n fund de ape adormite al Aloinei lut... În casă lângă masă, un pumnal zace și scâncet de copil ridică o casă cu ușa de perete și bărci de pescar umple largul mării; o goană se încinge după cea barcă mânăată de cazac... Se pierde zarea și mugește marea și leagănă spre mal păr bălai de fată și duce valul mării, din corvezi o mie duce la mal, pe nisip așează lin ca dintr'un leagăn, al Aloinei lut, ce doarme lin... și vântul potolește și cel val de mare și usucă plete din lutul cel de dar și murmură valul și lin șoptește... deșteaptă el, în leagăn din nisipul dar, în zori de auroră, o fată deșteaptă! E maica bătrână, ingenunche dar și strigă pe nume și poartă pe brațe și dăruiește sânul, pruncului ce scânce, l-așează lângă sân și sugă copilul și tresare mamă și zarea întreabă ochi aiuriți... de Asan întreabă, Aloina întreabă, gelozia întreabă, unde e Asan?... Se ridică brațe și cruce de sîdef pune Asan, pe nisip. — E a ta Aloino, zefirul o aduse. Aloino fată, crucea a fost dar... de-am fost păgân o noapte și am iubit o fată din morți înviată, a fost fata din Don... dar nu e dat mie din Don, o cazacă... logodna mea fuse o fată în Elbassan! Se întorc în cete arnăuți, ce barca o mână călare pe creștet de val dar, cazacul lopătează tare, el cunoaște poate valuri din Don, ce curg în vântejuri spre mare, ce mână bărcuțe de pescari sau, poate minune că, la el în barcă purta și el poate farmec de țigană... Se închină cu toții, cum vâlul mării scoase pe fata cea șerpoaică, cu ochii de smarald și priveau cu toții la pruncul din brațe că, rade aurora

și întinde brațe spre apus lagune, pare că zâmbeste! De unde minunea și ce farmec poartă cea fată de țigan, să vie pe furtună, să arunce o cruce și să se piardă în zare, în mare de smarald!

— Nu-i fată de țigan — Asan grăește — e cazaca dela Don. Eu păzit-am cruce, acolo pe munte unde azi, Ali are adăpost. Acolo-i țarc și stână de oi și de capre dar, eu păzit-am un țarc de cerbil Acolo între țarcuri, mărginit de brad am văzut minune, pe fata dela Don!... S'a pierdut în zare dar, crucea o poartă poate fata din Elbassan că, colo între brazi, eu îngrijit-am 30 de zile, pe fata dela Don.

Se plec arnăuții și muți ochi întreabă, a cui e osânda de vine Ali?

— Uite-l coboară și negru-i pământul... dă'n lături Asan, că de este poate șarpele în tine, din doi cade unul și martor e cerul și martor e valul, ce-a înfăptuit minune în zori de zi. De ai păcat în suflet primește tu lupta, de nu, dă în lături, privește tu, spre cer..... dar Asan păgânul desface larg, el pieptul.

— Uite Ali, împlântă pumnalul, în plăsele să gălgăe fierbinte, tot sângele din mine că, aici zace încă, fata dela Don...

Asan! astă noapte colo în lagune a fost omor... un pumnal împlântat-am în fata dela Don! Împlântă tu, în mine! Uite tu, pumnalul e plin de sânge tot... împlântă fără greș că, nu-i păcat dar, ține așa într'o cruce, pe fata din Elbassan... gândește este mamă și plânge copilul și Asan, de-i cruce să o port eu... nu lăsa pe lume, un prunc fără tată... Asan, e păcat! Tu ai păzit cerbul...

de cine ți-era milă? Capra îmi dăruiseși dar, eu am furat ied și a suferit o mamă și paza, cine o face, de nu o face cerb?

— Sunt șoptiri de lături și'n cerc, arnăuții judecă și osânda cade pe nici unul, sau pe toți trei. Se'n crucișează pumnale și se zice „Amin”. — Crucea toți o poartă și, și frunțile sus! — E lege în Elbassan.

CAP. XVII.

E noaptea adâncă, pe cer nu sunt stele și în noaptea asta turbă arnăuții. Novina iată, trage pantalonul dar, grăbește fată, e noapte adâncă ascultă și tu Novina, pe Timotei tată. — Ateț, cu vreau să ascult. — Uite ia și haina, îndeasă în căciulă plete și acum lopătează voinicește fată și... și sorții cum e dat. — Spună Adriatica și stropi împreună bezna nopții grele; turbă, strig arnăuții — Aloina-i moartă — răzbanare cer pe fata hălae. Novina! îți este moarte... tu, fata dela Don să plătești tu sânge, pentru clisa toată din trupul Aloinei din Elbassan... o barcă se smucește și luptă cu Tăria din cea noapte beznă ce răsună ecou. Ali e în picioare și prinde ecoul nopții și goană întinde după cel pescar... ajunge... în picioare el zărește în negru un trup de fată ce-i morții dar. Ajunge de lagune, el barcă o izbește, un țipăt răsună și dă ecou! Novina îl vede pe tatăl pescarul, cum se prăbușește fără de ecou... În val, Adriatica, în larg pornește trupul de pescar! Lopătează Novina, conduce cruce, innăbușe ea, plânsul. Novina e pescar... în zori lângă o cruce de marmoră albă, închină cea Novină, orfană de două ori! Sloboade în larg barca, să fie adăpost pentru suflet poate, pescarului din Don... și zori în Veneția sună clopot

de moarte, că'n acea noapte, suflete în dar au fost în lagune morți ca la o mie și clopotele sună din noaptea cea din nori. E jale în Veneția, ce își poartă jale în gondole negre, dela dogi în dar. În fiecare noapte când apriga furtună văjie pe mare și de nu sunt morți, Veneția sună clopote de aramă, pentru corăbierii din lumea întreagă. Prelung dangăt răsună și pașii lespezi calcă, la Madona Sfântă, Novina închină lacrimi calde, orfană de două ori!

Se lasă plin nămiezul și fata pribeagă deschide ea haina ce-i pare grea și sună argintul din lacrimi sudoare, ce-i strânse pescarul Timotei din Don și plânge Novina că-i lasă moștenire Timotei pescarul... o mie de lei.

Pas domol ea pleacă și bate într'o poartă acolo poveste că-i fată dela Don și acolo o bătrână primește pe Novina oaspete nou.

Rătăcește fata și dorul o mână iar spre cruce din Vijnița adăpost... este poate duhul din Donai tată... ori poate Vina plânge laptele nesupt...!

Acolo spre o cruce pasul ei o mână și merge fata sărmană, fata dela Don, departe între munte închină în târg de jale, împletește fata la fire de păianjeni. Din stepe jalnic cântă și războiul se trece și nevoia... și se înfăptuește culegerea de îngeri ce-i face Domnul, dar!

CAP. XVIII.

În casă trosnește în vatra dela munte bradul, în rășină tămâc o casă și nu-i altă lumină decât a vetrei calde. E baciul dela oi ce-a coborât din stână și pe boerul Pedro îl ține în șoapte line de pare că baciul, lui Pedro e bunic.

— Știu eu cum e sortit vieții dar, Ali nu-mi place... știi eu? Il încercasem colo în munte să prindă iedul noapte lui Asan în dar și țarcul era lui Asan în pază... Să furi din țarcul ce nu e al tău... dar dat în pază, la frate era dat! Știu eu!... dar Ali nu-mi place. Asan și el făcut-a colo sus pe munte, o cruce de sîdef ce purta un nume făcuse el Asan... Novinei, dar... știi eu ce gândit-a Asan arnăutul?... eu ți-aș da stăpâne un cioban în dar. Ți-aș da la anul pe Dragomir al Mirei... ți l-aș da eu, ție logofăt.

Să calce colo talpa de român moșie... de paznici port ei arme, arnăuții toți... știi eu! că-s bătrân dar, Ali nu-mi place... dă-i simbria toată când o împlini anul, dă-i și darul lui că ne-a sosit la vreme. Avea o soră el Aloina în nume... știi eu! ce lut poartă sau cel aluat frământat în codri de Balcani, de-i proaspăt ori de veacuri...de face pâinea bună, nu pot ști eu... dar e vremea poate de târgueli în munte. Ion să împuște cerbii că, sunt prea mulți ei și ori crește iezii poate... o stână de

cerbi fărămă bradul și coarne peste tot să-i aduci cu carul... om vinde de toate că e iarna lungă și în primăvară mai curățim tufe și lăsăm și cerbii în perechi atât, cât să fie vreo 10 poate... mai mulți? Om prinde lâng de bujnițe o iarnă întreagă; așa ar fi un rost.

...Mă gândesc stăpâne că nu-mi fuse socola să treci 30 de ani... de te'nșori și acum nu ar fi rău dar, vezi? colo pe munte văzui nu semne bune și știu și din bătrâni, când soarele prinde inel nămiaza mare se zice că, se prind în horă de dușmani, împărați de țări... știu eu! dar mai așteaptă să trecem și un războiu că, Domnul este mare și să nu lași orfani. E greu să crească pruncul pe mâini străine. De e să fie Cerul milostiv cu tine, să nu lași stăpâne, orfani în nevoi. Eu baciul, ținut-an lumânare celui tată al tău și am văzut cum lacrimi storcea durerea și gura ce murea nu șoptea decât taine și întrebau în șoaptă — oi Doamne, Pedro al meu?... și am jurat eu, colo în șoapte la ureche... baciul Ilie îl are în grije pe Pedro al tău... și a zâmbit bătrânul și a închis el ochii.. și a zâmbit morții și adormi lin, în suflu ce-mi părea fâlfâit de îngeri... știu eu stăpâne... și eu sunt bătrân și slăbește mâna și-ți las moștenire în credință sfântă, pe Ion al meu...

Am plătit păgân cu minciuna poate, multe din păcate de aici de pe văi... că și eu sunt om și apărăm moșia... dar moarte de om n'am făcut... știu eu de sunt om! Am mințit pentru Dan copilul, că-mi este nepot și tot satul vorbește că-i copil din curte, copil de boer... știu eu că și bârfelile aduc năpaste dar sunt bătrân și copilul are acte de colo, de orfan din Maramureș, le poartă din cel

Siget și iată spovedii și al meu păcat... de acum „cu noapte bună” mân până în pădure, de-ți este cu voe să curețe Ion țarcul în iarnă că-i vremea de curățit păduri.

— „Cu bine și noroc din Domnul” îi spune prințul Gh., ce înalță statura și privi în plete, ce șopti al morții, un jurământ sfânt.

— „Condu tu moșia că, știi dela tata când e vremea dată pentru secer tot... voiu învăța cu timpul dela tine bace și rostul moșiei de-mi ești tu mie tată... Se închină amândoi. — Plăpând arde focul și Pedro se închină, adăpost de noapte cere el din Cer.

E zbucium și anii trec unul după altul, se întinde o văpae din capăt de lume, se schimb hotare și țări și împărați. La stână ciomagul e stăpân pe lume și'n peșteri se ascunde averi de moșii. Se ascund averi, se găurește munte și zhor la cruci din aer de colo din văzduh, se dărâm de toate de sus, peste noroade. Impreună iadul revărsat din cer și seamănă toți munții de cruci ușoare și corbii cloncănesc și port în cioc ei frunze, de bocite răsună arini din văi...

Socoate la zile și lunile date. Spre sară ia pasul, coboară spre văi, baciul Ilie socoate o noapte de Sân. Pătru de colo de pe munte și coboară în văi. — „Ca mâine e aprilie”. — În traistă el poartă un mieluț alb de credință să-l ducă dar!... dar în mâna dreaptă, el credință poartă flori de ghiocci! În pridvor oprește domol el pasul și închină Sfânta Cruce, că-i scâncet de copil. Deschide baciul ușa, în pat zace o mamă și baciul închină pruncul dela sân... „Asta este darul? și depune floare pe frunte de copil.

— E fată moș Ilie — și râde o Novină... „Este româncă, cazaco dela Dou! primește tu mielul, el să fie prorocul, ce Ilie poartă ca Har să fie Cer!... băiat până la anul! Și fata fie Marta, căci ea revarsă primăvară departe până'n văi!”

Se închină logofătul și aduce veste că Pedro boerul a sosit în curte și așteaptă cuvânt.

— „E Marta!” grăește baciul — mergi și poartă veste că este primăvară la noi, la conac!...

...Arin tu, ridică în cântul ciocârliei, păcatele din văi!

— F I N E —

— 90 —

DE ACELAȘ AUTOR:

1. Fluturări de versuri.
 2. Simcele, versuri.
 3. Toarce fir, de fir poveste, versuri.
 4. Crâmpie din vatră, versuri.
 5. Harșa, versuri.
 6. Freamăt, poem.
 7. Copii din Flori, roman.
-

